საგადასახადო დანახარჯების შეფასების ანგარიში (2018-2022)

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო
2023 წელი, სექტემბერი

აკრონიმები 3
თავი I. შესავალი 4
თავი II. საგადასახადო დანახარჯების ნუსხა (კატალოგი) 6
II.a მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯები 6
II.b დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 8
თავი III. მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები საქართველოსთვის 10
III.a მოგების და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 11
III.a.1 ძველი მოგების გადასახადი (Old CIT) 14
III.a.2 განაწილებული მოგების გადასახადი (ესტონური მოდელი) (DPT) 18
III.a.3 საშემოსავლო გადასახადი (PIT) 19
III.a.4 სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადები 23
III.b დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 24
თავი IV. დასკვნა 28
გამოყენებული ლიტერატურა 30

აკრონიმები

CIT	ძველი მოგების გადასახადი
DPT	განაწილებული მოგების გადასახადი
DPCIP	განაწილებული მოგება, რომელიც გათავისუფლებულია მოგების გადასახადიდან
EU	ევროკავშირი
FC	უცხოური ვალუტა
FIZ	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა
GEOSTAT	სტატისტიკის ეროვნული სამსახური
GIR	მიღებული მთლიანი შემოსავლები
GRS	საქართველოს შემოსავლების სამსახური
IMF	საერთაშორისო სავალუტო ფონდი
IRP	საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტი
ITE	მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯები
MoF	ფინანსთა სამინისტრო
PIT	საშემოსავლო გადასახადი
RIA	რეგულირების გავლენის შეფასება
SUT	რესურსების და გამოყენების ცხრილი
TP	დაბეგვრადი პროპორციები
USAID	აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო
VAT	დამატებული ღირებულების გადასახადი
VATE	დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები

თავი I. შესავალი

ეკონომიკური, სოციალური თუ გარემოს დაცვითი პოლიტიკის ფარგლებში დასახული ამოცანების მიღწევის მიზნით, სხვადასხვა ქვეყანა ზოგჯერ ეკონომიკური სუბიექტების სტიმულირებას ახდენს საგადასახადო პოლიტიკის (შეღავათების) გამოყენებით. სახელმწიფო პოლიტიკის ინსტრუმენტის სახით საგადასახადო შეღავათების გამოყენება გულისხმობს საბიუჯეტო შემოსავლების შემცირებას, რასაც **საგადასახადო დანახარჯი** ეწოდება. ის შესაძლოა განვიხილოთ, როგორც მიუღებელი შემოსავალი, რაც გამომდინარეობს გარკვეული სტიმულებიდან, საგადასახადო შეღავათებიდან და გათავისუფლებიდან, განსხვავებული დაბეგვრის რეჟიმებიდან და ა.შ. საგადასახადო დანახარჯი არის მთავრობის პოლიტიკის შედეგი, რომელიც შესაძლოა მიზნად ისახავდეს ბიზნესის მხარდაჭერასა თუ სოციალური შედეგის მიღებას.

საგადასახადო დანახარჯების ანალიზი მნიშვნელოვანი ნაბიჯია საგადასახადო შეღავათების ეკონომიკური და სოციალური გავლენის შესასწავლად. საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასებისთვის, მოცემულ ანგარიშში გამოყენებულია „შემოსავლის დანაკარგის“ მეთოდი. უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა გადასახადის სტანდარტის, ან „ბენჩმარკის“ სისტემის განსაზღვრა [იხ. TER, გვ 8]. საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება მიზნად ისახავს დამატებული ღირებულების გადასახადის (დღგ), მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების შეფასებული საგადასახადო დანახარჯების შესწავლას, მათ ძირითად ტენდენციებსა და კონტრიბუტორებზე დაკვირვებას 2018 წლიდან 2022 წლის ბოლომდე.

საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება მოიცავს 2018-2022[1] წლებს (როგორც მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების, ასევე - დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებისთვის). მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება მოიცავს: ძველი მოგების გადასახადის (CIT), განაწილებული მოგების გადასახადის (DPT), საშემოსავლო გადასახადის (PIT) და სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯების შეფასებებს. ძირითადი შედეგები საგადასახადო დანახარჯების შეფასებისას შემდეგია:

- მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები 2022 წელს შეადგენს 3,810 მლნ ლარს (მშპ-ს 5.3 პროცენტი), რაც 2020-2021 წლების მაჩვენებლებზე მეტია როგორც ნომინალურ, ისე - მშპ-ს პროცენტულ გამოსახულებაში, თუმცა 2018-2019 წლების მაჩვენებელზე ნაკლებია პროცენტულ გამოსახულებაში (მშპ-ს 5.6 და მშპ-ს 5.9 პროცენტი).
- დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯების ძირითად ნაწილს შეადგენს (მთლიანი საგადასახადო დანახარჯების დაახლოებით 90 პროცენტი);

[1] მონაცემების დაზუსტების გამო შესაძლოა შეიცვალოს წინა წლების საგადასახადო დანახარჯების როგორც აბსოლუტური, ისე - ფარდობითი მაჩვენებელები.

- დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები მშპ-ს 4.7 პროცენტიდან (2018) 5.3 პროცენტამდე (2019) გაიზარდა, 2020 წელს შემცირდა მშპ-ს 4.7 პროცენტამდე, 2021 წელს კვლავ შემცირება განაგრძო და მშპ-ს 4.5 პროცენტამდე, ხოლო 2022 წელს გაიზარდა და მშპ-ს 4.8 პროცენტი შეადგინა.
- მთლიანმა შეფასებულმა მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯებმა 2022 წელს მშპ-ს 0.5 პროცენტი შეადგინა (რაც 2018 წელს მშპ-ს 0.9 პროცენტი იყო, ძირითადად ძველი მოგების გადასახადის (Old CIT) გამო);
- შეფასებული ძველი მოგების გადასახადის (Old CIT) საგადასახადო დანახარჯები 2018 წლის (მშპ-ს 0.36 პროცენტი) შემდეგ შემცირდა და 2022 წელს მშპ-ს 0.1 პროცენტი შეადგინა, ძირითადად რეჟიმის ეტაპობრივი გაუქმების გამო. თუმცა აღსანიშნავია, რომ ის მცირედ გაზრდილია 2021 წელთან შედარებით (მშპ-ს 0.08 პროცენტი 2021 წელს);
- მთლიანი შეფასებული საშემოსავლო გადასახადის (PIT) საგადასახადო დანახარჯები მშპ-ს 0.42 პროცენტიდან (2018) 0.32 პროცენტამდე (2022) შემცირდა;
- მოცემულ ანგარიშში საპროცენტო საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯისთვის გამოყენებულია TER ანგარიშში წარმოდგენილი ოთხი სხვადასხვა მიდგომიდან შერჩეული მეთოდი, სადაც არ არის გათვალისწინებული საპროცენტო პარიტეტი, კორექტირებულია გადასახადის გადახდის პერიოდითა და ვალუტების დეკომპოზიციით[2]. მიღებული შეფასებით, საპროცენტო საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯი 2022 წლისთვის მშპ-ს 0.05 პროცენტს შეადგენს;
- სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯები მოიცავს მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირებს 1 პროცენტიანი და 3 პროცენტიანი განაკვეთებით დაბეგვრის შემთხვევაში. აღნიშნულისთვის ანგარიშში საგადასახადო დანახარჯები შეფასებულია სხვადასხვა მოგების მარჟის დაშვების შედეგად და შერჩეულია მეთოდი, სადაც აღებულია მთლიანი ბიზნეს სექტორისთვის არსებული მოგების მარჟა[3];
- დოკუმენტში მიღებული ზოგიერთი შედეგი განსხვავდება ფინანსთა სამინისტროს მიერ წინა წელს გამოქვეყნებული საგადასახადო დანახარჯების შეფასების ანგარიშისგან (TER), განახლებული და დაზუსტებული მონაცემების გამო;
- მეთოდოლოგია და საგადასახადო დანახარჯების დეტალური აღწერა იგივეა, რაც გამოყენებული იყო წინა ანგარიშში. დეტალური ინფორმაციისთვის, იხილეთ TER.

ანგარიშის სტრუქტურა შემდეგია: თავი II მოიცავს საგადასახადო დანახარჯების ნუსხას, რაც დაყოფილია მოგებისა და საშემოსავლო, და დამატებული ღირებულების გადასახადების საგადასახადო დანახარჯებად. თავი III გვიჩვენებს საქართველოს საგადასახადო დანახარჯების შეფასებას 2018-2022 წლებში, რაც დაყოფილია მოგების, საშემოსავლო და დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებად. ბოლო თავი (თავი IV) წარმოადგენს შეჯამებას.

[2] არ ითვალისწინებს საპროცენტო პარიტეტს და დათვლილია საშალო ლარი-დოლარის კურსი თვის ბოლოდან შემდგომი თვის 15 რიცხვამდე, მოდიფიცირებულია ვალუტების დეკომპოზიციით GEL, USD, EUR და სხვა. იხ. TER დანართი 5, გვ. 70.

[3] დამატებითი დეტალებისთვის იხილეთ TER დანართი 5, გვ. 72.

თავი II. საგადასახადო დანახარჯების ნუსხა (კატალოგი)

ამ თავში წარმოდგენილი და განხილულია მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებისა (ITE) და დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების (VATE) ნუსხა (კატალოგები). მასში ასევე მოცემულია მითითება ამ საგადასახადო დანახარჯების ელემენტების დეტალური აღწერის შესახებ.

II.a მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯები

შემოსავალზე გადასახადების ნაწილში საგადასახადო კოდექსი ჯამში (საშემოსავლო და მოგების გადასახადები) 55 ელემენტს შეიცავს, რომელთაგან 52 წარამოადგენს გადახრას საბაზისო საგადასახადო სისტემიდან და ამიტომაც მიჩნეულია შემოსავალზე გადასახადების ნაწილში არსებულ საგადასახადო დანახარჯად. ცხრილ 1-ში წარმოდგენილია მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯების სია, აგრეთვე მათი აღწერა საგადასახადო კოდექსის მიხედვით, საგადასახადო კოდექსის შესაბამის მუხლებზე მითითება, პოლიტიკის მიერ მათი საგადასახადო დანახარჯად კლასიფიკაცია, ღონისძიების სახეობა (გათავისუფლება „EX" ან შემცირებული განაკვეთი „RR") და გადასახადის ტიპი (საშემოსავლო გადასახადი „IT" ან მოგების გადასახადი „PT"). ცხრილ 1-ში წარმოდგენილი ყველა ელემენტი მიჩნეულია არასტრუქტურულ საგადასახადო დანახარჯად (საგადასახადო დანახარჯების არასტრუქტურულად მიჩნევის თაობაზე მიმოხილვა იხილეთ ფინანსთა სამინისტროს მიერ 2022 წელს გამოქვეყნებული ანგარიშის (TER) დანართი 1-ში).

საშემოსავლო გადასახადის ნაწილში საგადასახადო დანახარჯების აღწერა მოცემულია TER დანართ 3-ში. აღწერილობები ორგანიზებული და დალაგებულია საიდენტიფიკაციო ნომრების გამოყენებით, რომლებიც ასევე გვხვდება ცხრილ 1-ის პირველ სვეტში. წარმოდგენილი ინფორმაცია შედგება შემდეგი ელემენტებისგან: საიდენტიფიკაციო ნომერი, საგადასახადო კოდექსიდან აღებული აღწერილობა, დანერგვის წელი, მიზანი და შეღავათით მოსარგებლე პირი ან პირები (ბენეფიციარები).

ცხრილი 1. მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯების ნუსხა

მით.	ღონისძიება	საგად.კოდ.მუხლი	პოლიტიკა	სახე	გადასახადი
1	ორ წელზე მეტი ვადით საკუთრებაში არსებული აქტივების [საცხოვრებელი ბინა (სახლი) და სხვა პირადი ქონება, გარდა ავტოსატრანსპორტო საშუალებისა] მიწოდებით მიღებული შემოსავალი	82.1 (ვ) (ვ.ა), (ვ.გ)	TE	EX	IT
2	6 თვეზე მეტი ვადით საკუთრებაში არსებული ავტოსატრანსპორტო საშუალების რეალიზაციით მიღ	82.1 (ვ.ბ)	TE	EX	IT
3	კომპანიის ლიკვიდაციის ან კაპიტალის შემცირების გზით პარტნიორ ფიზ. პირზე წილის სანაცვლოდ	82.1 (ჩ)	TE	EX	IT
5	ლიცენზირებული ფინანსური ინსტიტუტიდან მიღებული პროცენტები, წყაროსთან არ იბეგრება და	131.5	TE	EX	IT/PT
7.1	თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში თიზ-ის საწარმოდან მიღებული პროცენტი გადახდის წყაროსთან	131.9	TE	EX	IT
7.2	თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში თიზ-ის საწარმოდან მიღებული დივიდენდი გადახდის წყაროსთ	130.7	TE	EX	IT
7.3	თიზ-ის საწარმოს მიერ თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში ნებადართული საქმიანობიდან მიღებულ	99.1 (ნ)	TE	EX	IT/PT
8	ვირტუალური ზონის იურ. პირის მიერ შექმნილი საინფორმაციო ტექნოლოგიების საქართველოს ფა	99.1 (ჟ)	TE	EX	IT/PT
9	ტურისტული ზონის მეწარმე სუბიექტის მიერ მიღებული მოგების განაწილება	99.1 (რ)	TE	EX	IT/PT
10	სპეციალური სავაჭრო კომპანიის მიერ ნებადართული საქმიანობიდან მიღებული მოგების განაწილ	99.1 (ტ)	TE	EX	IT/PT
11.1	რეზიდენტი იურ. პირის მიერ 1/1/2023-მდე საქართველოში საჯარო შეთავაზების გზით გამოშვებულ	82.1 ($უ^2$)	TE	EX	IT
11.2	რეზიდენტი იურ. პირის მიერ საქართველოში საჯარო შეთავაზების გზით გამშვებული და საქართველ	82.1 ($უ^1$), ($უ^3$)	TE	EX	IT
12.1	არარეზიდენტის მიერ, რეზიდენტი იურ. პირის მიერ 1/1/2023-მდე საქართველოში საჯარო შეთავაზ	99.1 ($მ^2$)	TE	EX	IT/PT
12.2	არარეზიდენტის მიერ რეზიდენტი იურ. პირის მიერ საქართველოში საჯარო შეთავაზების გზით გამ	99.1($მ^1$), ($მ^3$)	TE	EX	IT/PT
13	1/1/2023-მდე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივის წევრის მიერ ამ კოოპერატივისაგან მიღებული დ	130.4^1	TE	EX	IT
14	1/1/2023-მდე სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივსა და მის წევრთა შორის სასოფო-სამეურნეო საქმია	100.4(ზ)	TE	EX	IT
15	მაღალმთიანი დასახლების საწარმოს მიერ ამავე დასახლებაში საქმიანობიდან მიღებული მოგების	99.1 (ღ), $82.1.ჰ^3$	TE	EX	PT
16	მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრების სტატუსის მქონე პირის მიერ ასეთ დასახლებასი	82.2 (გ)	TE	EX	IT
17.1	სამ- ან მეტშვილიანი პირის მიერ მაღალმთიან დასახლებაში საბიუჯეტო ორგანიზაციიდან მიღებუ	82.2 (ა.ვ.)	TE	EX	IT
17.2	მაღალმთიან დასახლებაში მუდმივად მცხოვრებ ერთ- ან ორშვილიან პირს ასეთ დასახლებაში საბი	82.2 (ა.ვ)	TE	EX	IT
18	მაღალმთიან დასახლებაში ან ისეთ დასახლებაში ან ისეთში, სადაც სანოტარო სერვისები არ იყო ხ	82.1 ($ჯ^1$)	TE	EX	IT
19	მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი არ იხდის საშემოსავლო გადასახადს	86	TE	EX	IT
20	მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის მიერ დაქირავებული პირებისთვის კალენდარული წლის გან	100.4 (დ), 94.4(ა)	TE	EX	IT
21	აზარტული კლუბის, სათამაშო აპარატების სალონის, აგრეთვე ტოტალიზატორის მომწყობი პირები	82.1 (ძ)	TE	EX	IT
25	ოლიმპიურ თამაშებში, საჭადრაკო ოლიმპიადებში, მსოფლიო ან/და ევროპის ჩემპიონატებში და ა.	82.1 (გ)	TE	EX	IT
26	ალიმენტი და განქორწინების საფუძველზე მიღებული ქონების ღირებულება (შემოსავალი)	82.1 (დ)-(ე)	TE	EX	IT
27	სახელმწიფოს მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირიდან საქავე	82.1 ($ბ^1$)	TE	EX	IT
28	მკურნალობის ან/და სამედიცინო მომსახურების ხარჯების დასაფინანსებლად საქველმოქმედო ორ	82.1 ($ბ^2$)	TE	EX	IT
29	სოციალურად დაუცველი ოჯახების ბაზაში რეგისტრირებული პირის , საქართველოს მთლიანობისა	82.1 (წ)	TE	EX	IT
30	ომის ვეტერანი საქართველოს მოქალაქის მიერ მიღებული დასაბეგრი შემოსავალი 3 000 ლარამდე	82.2 (ა.ა)	TE	EX	IT
31	იმ პირის 3 000 ლარამდე დასაბეგრი შემოსავალი, რომელსაც მინიჭებული აქვს "ქართვლის დედის" ს	82.2 (ა.ბ)	TE	EX	IT
32	იმ პირის 3 000 ლარამდე დასაბეგრი შემოსავალი, რომელიც არის მარტოხელა დედა ან რომელმაც ი	82.2 (ა.გ, ა.დ, ა.ე)	TE	EX	IT
33	ბავშვობიდან შშმ პირის, აგრეთვე მკვეთრად და მმიშვნელოვნად გამოხატული შშმ პირის მიერ კალ	82.2 (ბ)	TE	EX	IT
36	ლატარიიდან მიღებული მოგება, რომლის ღირებულება არ აღემატება 1 000 ლარს	82.1 (ღ)	TE	EX	IT
37	არარეზუდენტის მიერ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავალი საწარმოს, ორგ	82.1(რ), 99.1(კ)	TE	EX	IT/PT
38	არარეზიდენტის მიერ ქონების ლიზინგით გაცემიდან მიღებული შემოსავალი, რომელიც არ მიეკუთ	82.1 (ს), 99.1(ლ)	TE	EX	IT/PT
39	მიკროსიმძლავრის ელექტროსადგურის მფლობელი საცალო მომხმარებლის მიერ წამრმოებული ჭ	$82.1(ჰ^4)$	TE	EX	IT
40	სახელმწიფოს, ეროვნული ბანკის ან საერთასორისო ფინანსური ინსტიტუტის ფასიანი ქაღალდებიდ	82.1(ტ), (უ)	TE	EX	IT
41	სახელმწიფოს, საქართველოს ეროვნული ბანკის ან საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუტის სასესხ	82.1(ტ), (უ), 99.1(მ)	TE	EX	IT/PT
42	საცხოვრებელი ფართობის ორგანიზაციაზე საცხოვრებელი მიზნით გაქირავების შედეგად იმ ფიზიკ	81.2	TE	RR	IT
43	ფიზიკური პირის მიერ საცხოვრებელი ბინის (სახლის) და მასზე დამაგრებული მიწის ნაკვეთის მიწო	81.3	TE	RR	IT
44	ფიზიკური პირის მიერ ავტოსატრანსპორტო სასუალების მიწოდებით მიღებული ნამეტი შემოსავალ	81.3	TE	RR	IT
45.1	მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება 1 პროცენტით, გარდა 90-ე	90.1	TE	RR	IT
45.2	მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე პირის დასაბეგრი შემოსავალი იბეგრება 3 პროცენტით, თუ ეკონომ	90.2	TE	RR	IT
46.1	ფიქსირებული გადასახადის განაკვეთი საქ. მთავრობის მიერ განსაზღვრული საქმიანობის მიხედვი	95^3(ა)	TE	RR	IT/PT
46.2	ფიქსირებული გადასახადის განაკვეთი საქ. მთავრობის მიერ განსაზღვრული საქმიანობის მიხედვი	95^3(ბ)	TE	RR	IT/PT
50	ტოტალიზატორის სისტემურ-ელექტრონული ფორმით მომწყობი პირის მიერ ასეთი ტოტალიზატო	309.16	TE	RR	IT/PT
51	ტურისტული საწარმოს მიერ ფიზიკურ პირზე შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე გაცემული ან	133^2	TE	RR	IT
52	კაპიტალის მატება (გადასახადის გადავადების ეფექტი) არ არის მიჩნეული შემოსავლად	151	TE	EX	-
53	არარეზიდენტის მიერ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული შემოსავალი (სხვა), რომელ	134.1(ე)	TE	RR	IT/PT
54	არარეზიდენტის მიერ საქართველოში არსებული წყაროდან მიღებული როიალტი, რომელიც არ გა	$134.1(ბ^1)$	TE	RR	IT/PT
55	გადასახადის გადამხდელს უფლება აქვს სრულად გამოქვითოს ძირითადი საშუალებების, გარდა საწ	112.1	TE	RR	IT/PT

II.b დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები

საგადასახადო კოდექსი მოიცავს დამატებული ღირებულების გადასახადის (VATE) 66 დანახარჯს, რომელიც მოიცავს ჩათვლის უფლებით და ჩათვლის უფლების გარეშე გათავისუფლებული ოპერაციების კომბინაციას. ეს დანახარჯები წარმოადგენს დღგ-ს ძირითადი სისტემიდან გადახრას. მე-2 ცხრილში მოცემული გვაქვს დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები და მათი აღწერა საგადასახადო კოდექსიდან, პოლიტიკის კლასიფიკაცია (TE), გამოყენებული გათავისუფლების ტიპი (E- ჩათვლის უფლების გარეშე, Z ჩათვლის უფლებით). მე-2 ცხრილში მოცემული ყველა დანახარჯი ითვლება არასტრუქტურულ დანახარჯად (იხილეთ TER ანგარიშის 1-ელი დანართი, სადაც განხილულია დანახარჯების კლასიფიკაცია არასტრუქტურულ და სხვა დანახარჯებად).

ცხრილი 2. დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯების ნუსხა

მით.	ჩათვლის უფლება	ღონისძიება	საგად. კოდ. მუხლი	პოლიტიკა	თემა	კატეგორია
1	E	შეთანხმების შესაბამისად ინვესტორთა გათავისუფლება გადასახადისაგან მშენებლობის დაწყებიდან 10 წლის ვადით	172-ე ,4 („ქ“)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
2	E	18 წლამდე ასაკის ფიზიკური პირისთვის სახელოვნებო და სასპორტო სწავლების მომსახურების გაწევა	170.1(ზ)	TE	სოციალური	N
3	E	ბავშვისა და მოზარდის უფლებების დაცვასთან უშუალოდ დაკავშირებული მომსახურების გაწევა ან/და საქონლის მიწო	170.1(ი)	TE	სოციალური	N
4	E	დიაბეტური პურის მიწოდება, რომელიც მიწოდებისას მარკირებულია ასეთად	170.1(რ)	TE	საოჯახო მეურნ	N
5	E	საგანმანათლებლო მომსახურება და შესაბამისი დამხმარე საქონლისა და მომსახურების მიწოდება და რეპეტიტორობა	170.1(ე)-(ვ)	TE	სოციალური	N
6	E	საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე წარმოშობილი ან წარმოებული საქონლის საქართველოს ოკუპირებული ტე	171.1(ტ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
7	Z	ტურისტული საწარმოს მიერ ან/და შესაბამისი ხელშეკრულების საფუძველზე ობიექტის ან ამ ობიექტის ნაწილის სასტუ	172.4(ფ)	TE	ბიზნესი-ტურიზ	N
8	E	შემოსავლების სამსახურის მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით შერჩეული პირის მიერ იმ საქონ	173(ჩ)	TE	მთავრობა	N
9	E	სეს ესნ-ის 8703 კოდით გათვალისწინებული მსუბუქი ავტომობილის ან/და 8711 კოდით გათვალისწინებული მოტოციკ	173(ზ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
10	E	სეს ესნ-ის 8703 10 110 00 კოდით გათვალისწინებული სატრანსპორტო საშუალების იმპორტი	173(ნ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
11	E	სეს ესნ-ის 8702 90 90 კოდით გათვალისწინებული ელექტროძრავიანი ავტობუსის (მათ შორის, ელექტროძრავიანი მიკრო	173(3^2)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
12	E	ჩვილ ბავშვთა კვების პროდუქტების ან/და ბავშვთა ჰიგიენის ნაწარმის იმპორტი	173(ა.დ)	TE	ოჯახები	N
13	E	დიაბეტური პურის იმპორტი, რომელიც მარკირებულია ასეთად	173(ლ)	TE	ჯანმრთელობა	N
14	E	შემოსავლების სამსახურის ან/და შემოსავლების სამსახურის მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით	173(ი)	TE	მთავრობა	N
15	E	სეს ესნ-ის 4901, 4902 და 4904 00 000 00 კოდებით გათვალისწინებული საქონლის (ჟურნალები, გაზეთები, ნოტები) იმპორ	173(მ)	TE	სოციალური	N
16	E	სეს ესნ-ის 4801, 4802 55, 4802 61 100 00 და 4810 22 კოდებით გათვალისწინებული საქონლის (გაზეთის, ქაღალდი და სხვ	173(დ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
17	E	სეს ესნ-ის 4901 და 4903 00 000 00 კოდებით გათვალისწინებული საქონლის (წიგნის) იმპორტი	173(3^1)	TE	სოციალური	N
18	E	საქართველოს საბაჟო კოდექსის მე-10 წიგნის შესაბამისად იმპორტის გადასახადისაგან გათავისუფლებული საქონლის	173(შ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
19	E	სამკურნალო/სამედიცინო მიზნისთვის განკუთვნილი საქონლის იმპორტი	173(ა.ა)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
20	E	ბავშვობიდან შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირის, აგრეთვე მკვეთრად და მნიშვნელოვნად გამოხატული შეზღუდ	173(ა.გ)	TE	სოციალური	N
21	E	გრანტის შესახებ ხელშეკრულებით გათვალისწინებული საქონლის იმპორტი გრანტის გამცემი ან მიმღები პირის მიერ	173(ც)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
22	E	სეს ესნ-ის 30-ე ჯგუფით გათვალისწინებული საქონლის ფარმაცევტული პროდუქცია) იმპორტი	173(ბ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
23	E	სეს ესნ-ის 9619 00 000 00 კოდით გათვალისწინებული საქონლის (სველი ხელსახოცი, პამპერსი და სხვა) იმპორტი;	173(ა.ე)	TE	საოჯახო მეურნ	N
24	E	სეს ესნ-ის 1211 90 980 00 სასაქონლო ქვესუბპოზიციით გათვალისწინებული ძირტკბილას ფესვების, 1211 20 000 00, 130	172(ე)	TE	ბიზნესი-სოფლ	N
25	E	სეს ესნ-ის 0102 21, 0103 10 000 00, 0104 10 100 00, 0104 20 100 00, 0105 11, 0511 10 000 00, 0602 10, 2503 00, 2803 00, 3101 00	173(ვ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
26	E	სეს ესნ-ის 8701 90 110 00 – 8701 90 500 00 კოდებში აღნიშნული ტრაქტორებისთვის განკუთვნილი, სეს ესნის 8706 00 190	173(ჰ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
27	E	რადიოფარმპრეპარატების, ეტლებისა და მათი ნაწილების და საკუთნოების, სამედიცინო დანიშნულების რენტგენის ფ	173(ა.ბ)	TE	ჯანმრთელობა	N
28	E	სეს ესნ-ის 8903 სასაქონლო პოზიციით გათვალისწინებული საქონლის (იახტები და დანარჩენი მოცურავე საშუალებები	173(თ)	TE	სოციალური	N
29	E	თევზჭერის განმახორციელებელი პირის მიერ დაჭერილი იმ საქონლის პორტში იმპორტი, რომელიც არ არის დამუშავებ	173(ჯ)	TE	ბიზნესი-თევზა	N
30	E	საქართველოს მთავრობის დადგენილებით დამტკიცებული ნუსხის მიხედვით სასოფლო-სამეურნეო პესტიციდებისა და	173(რ)	TE	ბიზნესი-სოფლ	N
31	E	სეს ესნ-ის 8802 11 100 00, 8802 12 100 00, 8802 20 100 00, 8802 30 100 00 და 8802 40 100 00 შესაბამისი კოდებით გათვალის	173(ტ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
32	Z	საქართველოში მობილურ ან ფიქსირებულ ქსელში საერთაშორისო ზარის დასრულების მომსახურება	172.4(ყ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
33	E	იმ საქონლის ლიზინგი, რომლის მიწოდება ამ კოდექსის შესაბამისად დღგ-ისგან ჩათვლის უფლების გარეშეა გათავისუ	171.1(კ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
34	E	ლატარიებით, აზარტული და მომგებიანი თამაშობებით მომსახურების გაწევა, როდესაც ლატარეის მომწყობი პირის 50	171.1(ბ)	TE	მთავრობა	N
35	Z	ლატარიებით, აზარტული და მომგებიანი თამაშობებით მომსახურების გაწევა როდესაც სახელმწიფო ფლობს 50%-ზე მ	172.4(ს)	TE	მთავრობა	N
36	E	შემოსავლების სამსახურის მიერ საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით შერჩეული პირის მიერ აქციზური	171.1(ნ)	TE	მთავრობა	N
37	E	კბილის ტექნიკოსის მიერ პროფესიული საქმიანობის ფარგლებში მომსახურების გაწევა, აგრეთვე სტომატოლოგის ან/	170.1(ა)-(გ)	TE	სოციალური	N
38	Z	ტუროპერატორის მიერ საქართველოს ტერიტორიაზე უცხოელი ტურისტის ორგანიზებული შემოყვანა და მისთვის საქა	172.4(ვ)	TE	ბიზნესი-ტურიზ	N
39	E	რელიგიური ორგანიზაციის მიერ სსკ-ის 170-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ა“, „ე“, „თ“ და „ი“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებ	170.1(მ)	TE	სოციალური	N
40	E	დაკრძალვასთან დაკავშირებული სარიტუალო მომსახურების (მათ შორის, ავტოტრანსპორტით მომსახურების) გაწევა;	170.1(ჟ)	TE	სოციალური	N
41	E	ელექტრონული მატარებლების (დისკების) სამუალებით სალექციო კურსების მიწოდება, რომლებიც საგანმანათლებლო	171.1(ე)	TE	სოციალური	N
42	E	ორგანიზაციის მიერ მისი საქმიანობის მიზნიდან გამომდინარე, საკუთარი წევრებისთვის დადგენილი საწევროების სან	170.1(კ)	TE	სოციალური	N
43	E	ორგანიზაციის მიერ მომსახურების გაწევა/საქონლის მიწოდება მხოლოდ საკუთარი საქმიანობის მიზნით სახსრების მ	170.1(ნ)	TE	სოციალური	N
44	E	კულტურული ან რელიგიური მემკვიდრეობის ძეგლების რესტავრაცია, რეაბილიტაცია, პროექტირება და კვლევითი სამუ	170.1(ლ), (ტ)	TE	სოციალური	N
45	E	სეს ესნ 4901, 4902 და 4904 00 000 00 კოდებით გათვალისწინებული საქონლის (ჟურნალების, გაზეთების, ნოტების) რეალ	171.1(ვ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
46	E	რეგულირებადი ფასებითა და ტარიფებით საქალაქო და შიგარაიონულ მარშრუტებზე სამგზავრო ტრანსპორტით (გარე	171.1(ლ)	TE	საოჯახო მეურნ	N
47	E	მომსახურების გაწევა ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელსაც სტიქიური უბედურების, ავარიისა და კატასტროფის ლ	171.1(ფ)	TE	მთავრობა	N
48	E	საქონლის მიწოდება/მომსახურების გაწევა, რომელიც უშუალოდ არის დაკავშირებული მოსახლეობის სოციალურ უზრუ	170.1(თ)	TE	სოციალური	N
49	Z	სეს ესნ-ის 8702 90 90 კოდში მითითებული ელექტროძრავიანი ავტობუსის (მათ შორის, ელექტროძრავიანი მიკროავტობ	172.4(ქ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
50	Z	სეს ესნ-ის 4901 და 4903 00 000 00 კოდებით გათვალისწინებული საქონლის (წიგნის) ან ელექტრონული წიგნის მიწოდებ	172.4(წ)	TE	სოციალური	N
51	E	საქართველოს საპატრიარქოს მიერ ჯვრის, სანთლის, ხატის, წიგნის, კალენდრისა და სხვა საღვთისმსახურო საგნის მიწ	170.1(ხ)	TE	სოციალური	N
52	Z	საქართველოში მთლიანად წარმოებული საქონლისაგან მიღებული სეს ესნ-ის 0201, 0203 11–0203 19, 0204 10 000 00–020	172.4(ფ)	TE	ბიზნესი-სოფლ	N
53	E	მიწის ნაკვეთის მიწოდება	171.1(გ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
54	E	ფიზიკური პირისთვის მიწის ნაკვეთის და მასზე დამაგრებული საცხოვრებელი ბინის/სახლის მიწოდება, თუ მიმწოდებე	171.1(დ)	TE	სოციალური	N
55	Z	საქართველოში წარმოებული სოფლის მეურნეობის პროდუქციის (გარდა სეს ესნ-ის 0407 11 000 00 და 0407 21 000 00 კო	172.4(უ)	TE	ბიზნესი-სოციალ	N
56	Z	შავი ან/და ფერადი ლითონების ჯართის და შავი ან/და ფერადი ლითონების ნარჩენების მიწოდება, თუ შესაძლებელია	172.4(ძ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
57	Z	თავისუფალი ვაჭრობის პუნქტში საქართველოს საქონლის მიწოდება რეალიზაციისთვის და ამ პუნქტში საქონლის რეალ	172.4(ნ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
58	E	სეს ესნ-ის 4820 20 000 00 კოდში მითითებული საქონლის (რვეულები) მიწოდება	171.1(ჟ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
59	E	„ნავთობისა და გაზის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოე	171.1(ქ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
60	Z	სპეციალური საწარმოს სტატუსის მქონე პირის მიერ საქონლის საქართველოს ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მიწოდება	172.4(მ)	TE	ბიზნესი-სპეციალ	N
61	Z	საქართველოში წარმოებული სამკურნალო/სამედიცინო მიზნისთვის განკუთვნილი საქონლის ან ფარმაცევტული საწარ	172.4(ჯ)	TE	სოციალური	N
62	E	სსკ-ის 173-ე მუხლის „ა“–„ო“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული საქონლის (საქონელი, რომელთა იმპორტი გათავისუფ	171.1(ფ)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
63	E	სახელმწიფო ქონების მიწოდება პრივატიზაციის პროგრამის მიხედვით	171.1(თ)	TE	მთავრობა	N
64	E	მუნიციპალიტეტისთვის დასახლებულ ტერიტორიაზე დაგვა-დასუფთავებისა და ნარჩენების მართვის მომსახურების გა	171.1(მ)	TE	მთავრობა	N
65	Z	სატრანსპორტო გადაზიდვისას გამოყენებული ცარიელი სატრანსპორტო საშუალებების (მათ შორის, კონტეინერებისა	172.4(ი)	TE	ბიზნესი-სხვა	N
66	E	სახელმწიფოს მიერ დელეგირებული უფლებამოსილების ფარგლებში შესრულებული უნივერსალური საფოსტო მომსახ	170.1(ო)-(ვ)	TE	მთავრობა	N

TE -საგადასახადო დანახარჯი, E - ჩათვლის უფლებით, Z - გარეშე, N=არასტრუქტურული, R დღგ-ის დაბრუნება

თავი III. მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები საქართველოსთვის

ანგარიშში შეფასებულია საგადასახადო დანახარჯები საქართველოსთვის 2018-2022 წლებში (გრაფიკი 1). მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები 2022 წელს გაიზარდა, როგორც ნომინალურ გამოსახულებაში, ასევე - მშპ-სთან მიმართებით. 2022 წელს მან 3,810 მლნ ლარი (მშპ-ს 5.3 პროცენტი) შეადგინა, რაც 2020-2021 წლების მაჩვენებლებზე მეტია როგორც ნომინალურ, ისე - მშპ-ს პროცენტულ გამოსახულებაში, თუმცა 2018-2019 წლების მაჩვენებელზე ნაკლებია პროცენტულ გამოსახულებაში (მშპ-ს 5.6 და მშპ-ს 5.9 პროცენტი). მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები 2019 წელს 2,896 მლნ ლარამდე გაიზარდა (2018 წელთან შედარებით, როდესაც საგადასახადო დანახარჯებმა 2,506 მლნ ლარი შეადგინა). ეს ზრდა არ დაფიქსირებულა მხოლოდ ადგილობრივი ვალუტაში, არამედ - მშპ-სთან მიმართებაშიც (მშპ-ს 5.6 პროცენტიდან 5.9 პროცენტამდე). ამის შემდეგ, 2020 და 2021 წელს მთლიანი საგადასახადო დანახარჯები შემცირდა ჯერ მშპ-ს 5.3 პროცენტამდე, ხოლო შემდეგ - 5.1 პროცენტამდე, 2022 წელს კი გაიზარდა მშპ-ს 5.3 პროცენტამდე.

გრაფიკი 1. მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები, 2018-2022

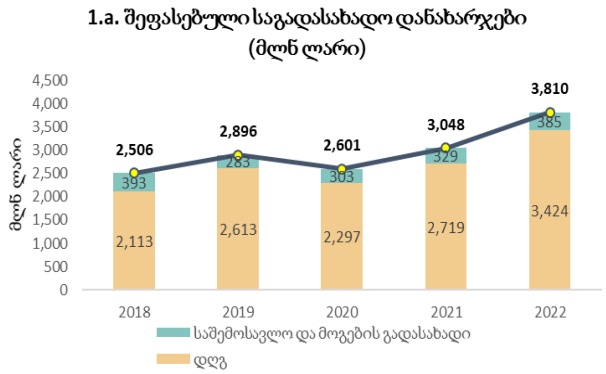

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

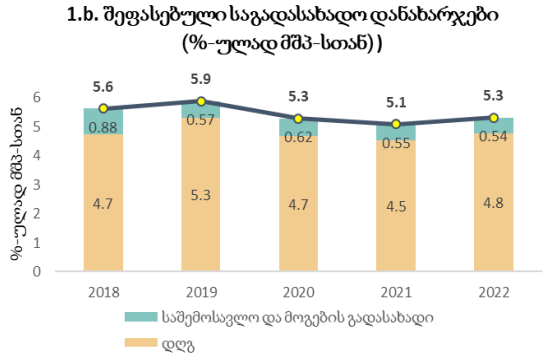

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

ანგარიშში შეფასებული მთლიანი საგადასახადო დანახარჯები მოიცავს დამატებული ღირებულების, მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებს. 2022 წელს დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებმა მთლიანი საგადასახადო დანახარჯების 90 პროცენტი შეადგინა (მშპ-ს 4.8 პროცენტი), დარჩენილი 10 პროცენტი კი (მშპ-ს 0.5 პროცენტი) მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებს ეკუთვნის. აღსანიშნავია, რომ 2019 წელს მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები შემცირდა 2018 წელთან შედარებით (მშპ-ს 0.9 პროცენტიდან 0.5 პროცენტამდე), მაშინ როდესაც დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები, ისევე, როგორც მთლიანი საგადასახადო დანახარჯები, გაიზარდა. შეფასებული მოგებისა და საგადასახადო დანახარჯები 2022 წელს 385 მლნ ლარი იყო, ხოლო დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები - 3,424 მლნ ლარი. [დეტალური ინფორმაციისთვის იხ. TER, გვ 22]. აღსანიშნავია, რომ დოკუმენტში წარმოდგენილი მონაცემები

მცირედით შესაძლოა განსხვავდებოდეს წინა წელს გამოქვეყნებულ ანგარიშში არსებული მონაცემებისგან, დაზუსტებული და განახლებული მონაცემების გამოყენების გამო.

III.a მოგების და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები

მოცემულ ანგარიშში შეფასებულია მოგების და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები შემდეგი გადასახადებისთვის - ძველი მოგების გადასახადი (Old CIT), განაწილებული მოგების გადასახადი (ესტონური მოდელი) (DPT), საშემოსავლო გადასახადი (PIT) და სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადები [დეტალური ინფორმაციისთვის იხ. TER, გვ 23].

წინამდებარე ანგარიშში საშემოსავლო და მოგების საგადასახადო დანახარჯები (ITE) შეფასებულია, როგორც მათი ბენჩმარკიდან გადახრა, 2018-2022 წლებისათვის (ცხრილი 3). აღნიშნულ ანგარიშში მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები ძირითადად დაკავშირებულია საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯთან (მშპ-ს 0.34 პროცენტი საშუალოდ 2018-2022 წლებში) და მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯთან (2018-2022 წლებში საშუალოდ მშპ-ს 0.07 პროცენტი და 0.19 პროცენტი, განაწილებული მოგებისა და ძველი მოგების გადასახადისათვის, შესაბამისად). სხვა საგადასახადო დანახარჯები (როგორიცაა მცირე ბიზნესის სტატუსთან დაკავშირებული საგადასახადო დანახარჯები) 2018-2022 წლებში ძირითადად მშპ-ს 0.05 პროცენტის ფარგლებშია და შედარებით ნაკლებად მნიშვნელოვანია.

ცხრილი 3. მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები, 2018-2022 წლები

ცხრილი 3.a. მოგებისა და საშემოსავლო გადასახაsდების შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები, მლნ ლარი და %-ულად მშპ-სთან

დაკავშირებულია ცხრილ 1-თან	დებულება	აღწერა | წელი	მლნ ლარი					%-ულად მშპ-სთან				
			2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
		I. საშემოსავლო:										
42,43,44	81.2, 81.3	შემოსავალი აქტივის გაყიდვიდან ან გაქირავებიდან, სადაც:	7,38	6,48	5,84	6,74	9,81	0,02	0,01	0,01	0,01	0,01
42,43,44	81.2, 81.3	აქტივის გაყიდვა	2,43	1,81	1,34	1,62	3,24	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
42,43,44	81.2, 81.3	აქტივის გაქირავება	4,94	4,66	4,50	5,12	6,57	0,01	0,01	0,01	0,01	0,01
მით. დებულება 82.1	82.1 (ნარჩენ.)	მუხლი 82, ნაწილი 1 (სხვადასხვა)	102,81	100,78	87,63	158,26	155,39	0,23	0,20	0,18	0,26	0,22
მით. დებულება 82.2	82,2	მუხლი 82, ნაწილი 2 (სხვადასხვა)	3,53	2,69	2,54	2,39	2,03	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
21	82.1 (ძ)	შემოსავალი ელექტრონულ ფორმაში ორგანიზებული აზარტული თამაშებიდან	0,26	0,15	0,09	0,10	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
19	86	მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი	51,51	18,13	16,53	19,14	19,92	0,12	0,04	0,03	0,03	0,03
5	131.5	საპროცენტო შემოსავალი ლიცენზირებული საფინანსო ინსტიტუტიდან	23,01	26,84	33,22	34,55	38,07	0,05	0,05	0,07	0,06	0,05
4	82.1(ფ)	მემორანდუმი: რეზიდენტების შემოსავალი უცხოეთიდან	7,82	5,67	7,06	66,76	44,27	0,02	0,01	0,01	0,11	0,06
		ჯამი, საშემოსავლო (მემორანდუმის გარდა)	188,49	155,06	145,85	221,18	225,30	0,42	0,31	0,30	0,37	0,32
		II. შემოსავალი მოგებიდან:										
მით. დებულება 99	99	**II.ა. განაწილებული მოგების გადასახადი (DPT), სადაც:**	31,59	26,61	34,77	45,63	67,19	0,07	0,05	0,07	0,08	0,09
	n.a.	განაწილებული მოგება, სადაც:	24,62	20,73	27,10	35,56	52,36	0,05	0,04	0,05	0,06	0,07
15	99.1 (ღ), 82.1.ბ[1]	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,64	0,83	0,97	0,59	0,99	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	99.1 (ქ)	ვირტუალური ზონები	0,85	3,63	4,63	5,59	9,22	0,00	0,01	0,01	0,01	0,01
7,3	99.1 (ნ)	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,04	0,10	0,37	0,27	0,44	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12	99.1(მ[1]), (მ[2]), (მ[3])	საერთაშორისო კომპანიები	0,00	0,00	0,00	0,34	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	99.1 (რ)	ტურისტული ორგანიზაციები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	23,09	16,17	21,13	28,77	41,54	0,05	0,03	0,04	0,05	0,06
	n.a.	დივიდენდები, სადაც	6,97	5,87	7,68	10,07	14,83	0,02	0,01	0,02	0,02	0,02
15	99.1 (ღ), 82.1.ბ[1]	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,18	0,23	0,27	0,17	0,28	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	99.1 (ქ)	ვირტუალური ზონები	0,24	1,03	1,31	1,58	2,61	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7,3	99.1 (ნ)	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,01	0,03	0,10	0,08	0,12	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12	99.1(მ[1]), (მ[2]), (მ[3])	საერთაშორისო კომპანიები	0,00	0,00	0,00	0,10	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	99.1 (რ)	ტურისტული ორგანიზაციები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	6,54	4,58	6,00	8,14	11,77	0,02	0,01	0,01	0,01	0,02
	სხვადასხვა	**II.ბ. ძველი მოგების გადასახადის (CIT) რეჟიმი, სადაც:**	162,48	89,10	112,32	48,26	72,99	0,36	0,18	0,23	0,08	0,10
	n.a.	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,08	0,04	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	ვირტუალური ზონები	0,06	0,06	0,09	0,08	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,97	0,22	0,06	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	161,37	88,78	112,17	48,17	72,99	0,36	0,18	0,23	0,08	0,10
9	99.1 (რ)	მემორანდუმი: საწარმოები ტურისტულ ზონაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		ჯამი, შემოსავალი მოგებიდან (მემორანდუმის გარდა)	194,07	115,71	147,09	93,89	140,18	0,43	0,23	0,30	0,16	0,20
		III. სხვა:										
50	309,16	ტოტალიზატორის ფსონები ელექტრონულ ფორმაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
45	90.1, 90.2	მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი, სადაც	1,57	4,70	4,83	6,91	12,19	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02
45,1	90,1	1%-იანი გადასახადი	1,64	4,95	5,28	7,89	14,37	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02
45,2	90,2	3%-იანი გადასახადი	-0,07	-0,25	-0,45	-0,98	-2,18	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
46	95[3](ა)-(ბ)	ერთჯერადი საგადასახადო რეჟიმი	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
55	112.1	აქტივების მოლიანი ამორტიზაცია: საიდანაც:	9,19	7,39	5,69	6,65	7,66	0,021	0,015	0,012	0,011	0,011
		საშემოსავლო	2,22	2,40	1,33	2,53	2,55	0,005	0,005	0,003	0,004	0,004
		შემოსავალი მოგებიდან	6,97	5,00	4,36	4,12	5,11	0,016	0,010	0,009	0,007	0,007
		ჯამი, სხვა	10,53	12,02	10,50	13,56	19,84	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03
		მთლიანი ჯამი (I + II + III)	**393,10**	**282,79**	**303,44**	**328,63**	**385,31**	**0,88**	**0,57**	**0,62**	**0,55**	**0,54**

ცხრილი 3.b. მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები, %-ულად საგადასახადო შემოსავლებთან და მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო შემოსავლებთან

დაკავშირებულია ცხრილ 1-თან	დებულება	აღწერა | წელი	%-ულად საგადასახადო შემოსავლებთან					%-ულად საშემოსავლო და მოგების საგადასახადო შემოსავლებთან				
			2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
		I. საშემოსავლო:										
42,43,44	81.2, 81.3	შემოსავლი აქტივის გაყიდვიდან ან გაქირავებიდან, სადაც:	0,07	0,06	0,06	0,06	0,06	0,19	0,15	0,14	0,14	0,14
42,43,44	81.2, 81.3	აქტივის გაყიდვა	0,02	0,02	0,01	0,01	0,02	0,06	0,04	0,03	0,03	0,05
42,43,44	81.2, 81.3	აქტივის გაქირავება	0,05	0,04	0,05	0,05	0,04	0,12	0,11	0,11	0,11	0,09
მით. დებულება 82.1	82.1 (ნარჩენ.)	მუხლი 82, ნაწილი 1 (სხვადასხვა)	1,03	0,93	0,88	1,38	1,03	2,58	2,32	2,06	3,30	2,23
მით. დებულება 82.2	82,2	მუხლი 82, ნაწილი 2 (სხვადასხვა)	0,04	0,03	0,03	0,02	0,01	0,09	0,06	0,06	0,05	0,03
21	82.1 (ძ)	შემოსავალი ელექტრონულ ფორმაში ორგანიზებული აზარტული თამაშებიდან	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00
19	86	მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი	0,52	0,17	0,17	0,17	0,13	1,29	0,42	0,39	0,40	0,29
5	131.5	საპროცენტო შემოსავალი ლიცენზირებული საფინანსო ინსტიტუტიდან	0,23	0,25	0,33	0,30	0,25	0,58	0,62	0,78	0,72	0,55
4	82.1(ფ)	მემორანდუმი: რეზიდენტების შემოსავალი უცხოეთიდან	0,08	0,05	0,07	0,58	0,29	0,20	0,13	0,17	1,39	0,64
		ჯამი, საშემოსავლო (მემორანდუმის გარდა)	1,89	1,44	1,47	1,93	1,49	4,73	3,57	3,44	4,62	3,23
		II. შემოსავალი მოგებიდან:										
მით. დებულება 99	99	**II.ა. განაწილებული მოგების გადასახადი (DPT), სადაც:**	0,32	0,25	0,35	0,40	0,44	0,79	0,61	0,82	0,95	0,96
	n.a.	განაწილებული მოგება, სადაც:	0,25	0,19	0,27	0,31	0,35	0,62	0,48	0,64	0,74	0,75
15	99.1 (ღ), 82.1.3[3]	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,01	0,01	0,01	0,00	0,01	0,02	0,02	0,02	0,01	0,01
8	99.1 (ქ)	ვირტუალური ზონები	0,01	0,03	0,05	0,05	0,06	0,02	0,08	0,11	0,12	0,13
7,3	99.1 (ნ)	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,01	0,01
12	99.1(მ[1]), (მ[2]), (მ[3])	საერთაშორისო კომპანიები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00
9	99.1 (რ)	ტურისტული ორგანიზაციები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	0,23	0,15	0,21	0,25	0,27	0,58	0,37	0,50	0,60	0,60
	n.a.	დივიდენდები, სადაც	0,07	0,05	0,08	0,09	0,10	0,17	0,14	0,18	0,21	0,21
15	99.1 (ღ), 82.1.3[3]	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
8	99.1 (ქ)	ვირტუალური ზონები	0,00	0,01	0,01	0,01	0,02	0,01	0,02	0,03	0,03	0,04
7,3	99.1 (ნ)	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12	99.1(მ[1]), (მ[2]), (მ[3])	საერთაშორისო კომპანიები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	99.1 (რ)	ტურისტული ორგანიზაციები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	0,07	0,04	0,06	0,07	0,08	0,16	0,11	0,14	0,17	0,17
	სხვადასხვა	**II.ბ. ძველი მოგების გადასახადის (CIT) რეჟიმი, სადაც:**	1,63	0,82	1,13	0,42	0,48	4,08	2,05	2,64	1,01	1,05
	n.a.	საწარმოები მაღალმთიან დასახლებაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	ვირტუალური ზონები	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00	0,00	0,00
	n.a.	სხვა, არასპეციალური რეჟიმი	1,61	0,82	1,13	0,42	0,48	4,05	2,04	2,64	1,00	1,05
9	99.1 (რ)	მემორანდუმი: საწარმოები ტურისტულ ზონაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		ჯამი, შემოსავალი მოგებიდან (მემორანდუმის გარდა)	1,94	1,07	1,48	0,82	0,93	4,87	2,66	3,46	1,96	2,01
		III. სხვა:										
50	309,16	ტოტალიზატორის ფსონები ელექტრონულ ფორმაში	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
45	90.1, 90.2	მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი, სადაც	0,02	0,04	0,05	0,06	0,08	0,04	0,11	0,11	0,14	0,17
45,1	90,1	1%-იანი გადასახადი	0,02	0,05	0,05	0,07	0,10	0,04	0,11	0,12	0,16	0,21
45,2	90,2	3%-იანი გადასახადი	0,00	0,00	0,00	-0,01	-0,01	0,00	-0,01	-0,01	-0,02	-0,03
46	95[3](ა)-(ზ)	ერთიანერადი საგადასახადო რეჟიმი	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
55	112.1	აქტივების მთლიანი ამორტიზაცია: საიდანაც:	0,09	0,07	0,06	0,06	0,05	0,231	0,170	0,134	0,139	0,110
		საშემოსავლო	0,02	0,02	0,01	0,02	0,02	0,056	0,055	0,031	0,053	0,037
		შემოსავალი მოგებიდან	0,07	0,05	0,04	0,04	0,03	0,175	0,115	0,103	0,086	0,073
		ჯამი, სხვა	0,11	0,11	0,11	0,12	0,13	0,26	0,28	0,25	0,28	0,28
		მთლიანი ჯამი (I + II + III)	**3,94**	**2,62**	**3,06**	**2,87**	**2,55**	**9,87**	**6,50**	**7,15**	**6,86**	**5,53**

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

მთლიანი შეფასებული მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯი 2022 წელს 385 მლნ ლარი იყო. აღნიშნული მაჩვენებელი 2018 წლის 393 მლნ ლარიდან 2019 წელს 283 მლნ ლარამდე შემცირდა (ძირითადად მოგების ძველი გადასახადის გამო, რაც 162-დან 89 მლნ ლარამდე შემცირდა), ხოლო 2020 წელს 303 მლნ ლარი შეადგინა. მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯი 2021 წელს გაიზარდა და 329 მლნ ლარი შეადგინა, ზრდა განპირობებული იყო საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯების ზრდით (146 მლნ ლარიდან 221 მლნ ლარამდე).

მთლიანმა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებმა 2022 წელს მშპ-ს 0.54 პროცენტი შეადგინა. 2018 წელს აღნიშნული მაჩვენებელი მშპ-ს 0.88 პროცენტს

შეადგენდა (რაც ძირითადად განპირობებული იყო საშემოსავლო და ძველი მოგების გადასახადით), ხოლო 2019 და 2020 წლებში 0.6 პროცენტზე დაფიქსირდა (გრაფიკი 2). 2022 წლისთვის საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები მცირედ შემცირდა (მშპ-ს 0.37 პროცენტიდან 0.32 პროცენტამდე), ხოლო ძველი მოგების გადასახადთან დაკავშირებული საგადასახადო დანახარჯები ოდნავ გაიზარდა, მშპ-ს 0.06 პროცენტიდან 0.08 პროცენტამდე. საგადასახადო დანახარჯების აღნიშნული ზრდა (55 მლნ ლარამდე) ძირითადად ძველი მოგების გადასახადის საფინანსო საქმიანობაზე მოდის, რაც 2021 წელს წინა წელთან შედარებით საგრძნობლად გაიზარდა. ამის პარალელურად, 2022 წელს მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები შემცირდა განათლებაში და გაიზარდა საფინანსო და საინფორმაციო მომსახურების სექტორებში. რაც შეეხება განაწილებული მოგების გადასახადს, ზრდა განაპირობა აზარტული თამაშების სექტორში საგადასახადო დანახარჯების ზრდამ 2022 წელს.

გრაფიკი 2. შეფასებული მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯი, 2018-2022

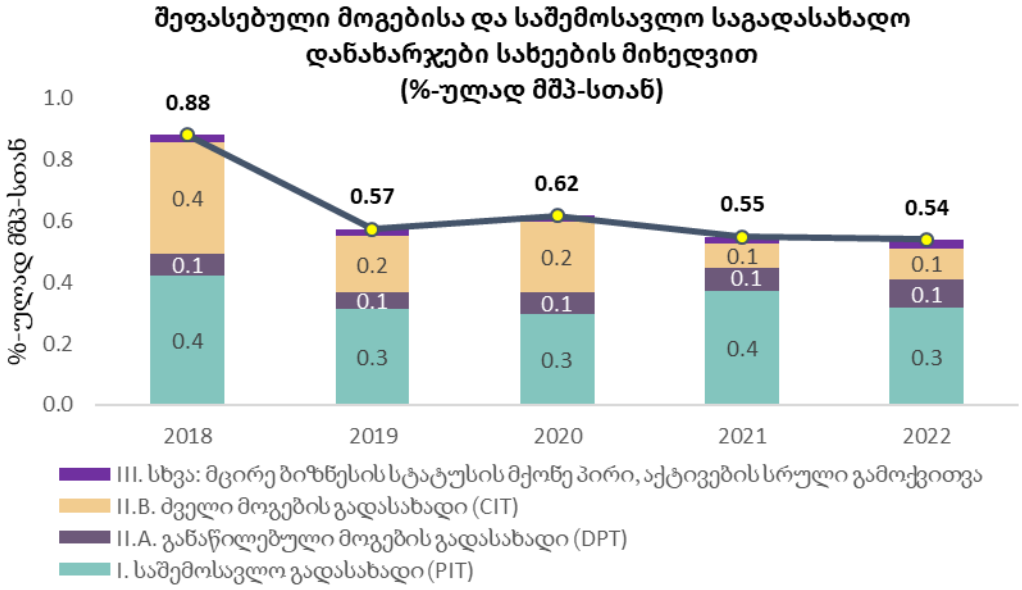

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

III.a.1 ძველი მოგების გადასახადი (Old CIT)

მთლიანი საგადასახადო დანახარჯი ძველი მოგების გადასახადისთვის 2022 წელს 73 მლნ ლარი იყო (მშპ-ს 0.1 პროცენტი). 2018-2021 წლებში აღნიშნულმა მაჩვენებელმა 162.54, 89.1, 112.3 და 48.3 მლნ ლარი შეადგინა, რაც შესაბამისად მშპ-ს 0.36, 0.18, 0.23 და 0.08 პროცენტს გულისხმობს. ხოლო 2022 წელს ის მცირედ გაიზარდა და მშპ-ს 0.1 პროცენტს გაუტოლდა (გრაფიკი 3).

გრაფიკი 3. შეფასებული ძველი მოგების (Old CIT) საგადასახადო დანახარჯები გადამხდელთა ზომების მიხედვით, 2018-2022

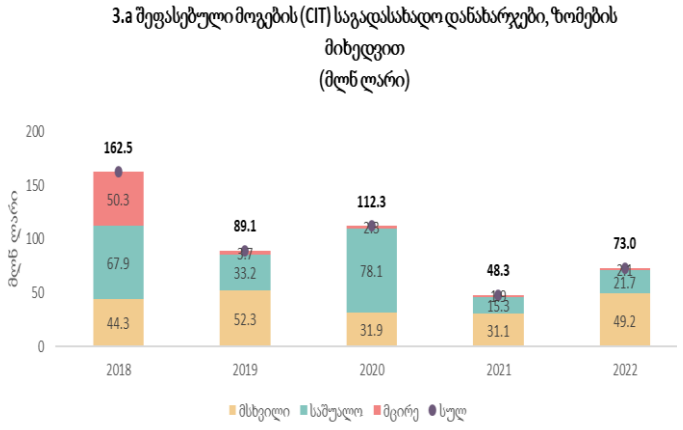

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

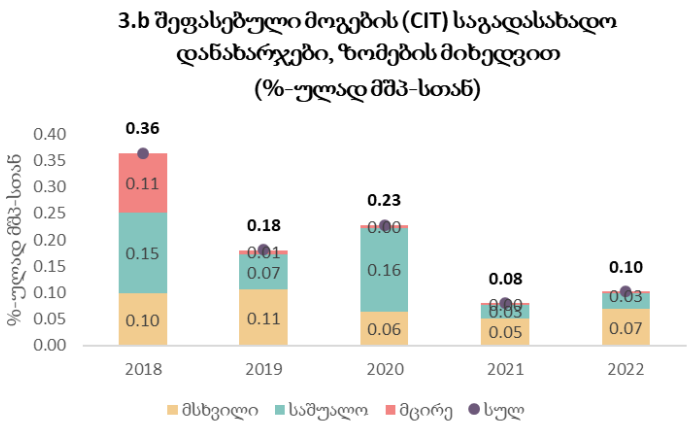

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

ძველი მოგების გადასახადი 2018-2022 წლებისთვის ასევე გაანალიზებულია გადამხდელთა კატეგორიების მიხედვით. გადამხდელთა კატეგორიები განსაზღვრულია შემოსავლების სამსახურის უფროსის N29355 ბრძანებით - „გადასახადის გადამხდელისთვის სიდიდის შესაბამისი კატეგორიის განსაზღვრის, გაუქმებისა და აღრიცხვის წესის შესახებ“ შიდა ინსტრუქციის დამტკიცების თაობაზე.

2022 წელს ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში მსხვილი ზომის გადამხდელთა საგადასახადო დანახარჯების მოცულობა 49.2 მლნ ლარი იყო (მშპ-ს 0.07 პროცენტი), რაც აღემატება წინა წლის მაჩვენებელს და მისი წილი მოგების გადასახადის დანახარჯებში კვლავ ყველაზე მეტია (მცირე და საშუალო გადამხდელთა საგადასახადო დანახარჯები ჯამურად 24 მლნ ლარს შეადგენს, რაც მშპ-ს 0.03 პროცენტია). 2018 წელს ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში ყველაზე დიდი წილი (მშპ-ს 0.15 პროცენტი) საშუალო ზომის გადასახადის გადამხდელებს ჰქონდათ, გადასახადების გადამხდელების ზომის მიხედვით ეს სტრუქტურა შეიცვალა 2021-2022 წლებში და მსხვილი ზომის გადამხდელებს აქვთ ძირითადი წილი. 2019 წლისთვის მსხვილ გადამხდელთა საგადასახადო დანახარჯების მოცულობა გაიზარდა 44.3 მლნ-დან 52.3 მლნ ლარამდე, რამაც მშპ-ს 0.1 პროცენტი შეადგინა. ამავე პერიოდში მცირე გადამხდელთა წილი მშპ-ს 0.1 პროცენტიდან 0.007 პროცენტამდე შემცირდა, ასევე შემცირდა საშუალო ზომის გადამხდელთა წილი და მშპ-ს 0.07 პროცენტი შეადგინა. 2020 წელს საშუალო ზომის გადამხდელებს კვლავ მაღალი წილი ჰქონდათ, რამაც 78.1 მლნ ლარი და მშპ-ს 0.16 პროცენტი შეადგინა, ამავე დროს კი მსხვილ გადამხდელთა წილი მშპ-ს 0.06 პროცენტამდე გაიზარდა. 2021 წლისთვის გადასახადების გადამხდელების წილები კვლავ შეიცვალა და მსხვილ გადამხდელებს ყველაზე დიდი წვლილი უკავიათ, მას მოჰყვება საშუალო

ზომის გადამხდელთა წილი, ხოლო ყველაზე მცირე წილი დაფიქსირდა მცირე გადასახადების გადამხდელთა საგადასახადო დანახარჯებში.

ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები ასევე გაანალიზებულია NACE-2 სექტორების მიხედვით. 2022 წელს ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში ტოპ სექტორები არც თუ ისე დივერსიფიცირებული იყო, რადგან დანახარჯების 67 პროცენტი საფინანსო საქმიანობას ეკავა, ხოლო სოციალური საქმიანობა 23 პროცენტს შეადგენდა. 2018 წელს ტოპ სექტორები საკმაოდ დივერსიფიცირებული იყო და ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში შემდეგნაირად იყო წარმოდგენილი: საფინანსო საქმიანობა დაზღვევისა და საპენსიო ფონდის გარეშე (27 პროცენტი), ტელეკომუნიკაცია (25 პროცენტი), სოციალური საქმიანობა (10 პროცენტი), განათლება (7 პროცენტი), მშენებლობა (5 პროცენტი). 2019 წლიდან ეს სტრუქტურა მნიშვნელოვნად შეიცვალა: საფინანსო საქმიანობა დაზღვევისა და საპენსიო ფონდის გარეშე (59 პროცენტი) და სოციალური საქმიანობა (34 პროცენტი) ორზე მეტჯერ გაიზარდა. 2020 წელს სოციალურმა საქმიანობამ მთლიანი ძველი მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯების 67 პროცენტს მიაღწია, ხოლო საფინანსო საქმიანობის წილი 28 პროცენტზე დაფიქსირდა. 2021 წელს საფინანსო საქმიანობა საგრძნობლად გაიზარდა და 65 პროცენტი შეადგინა, მას მოსდევს სოციალური საქმიანობა 23 პროცენტით და განათლება 5 პროცენტით.

გრაფიკი 4. შეფასებული ძველი მოგების გადასახადის (Old CIT) საგადასახადო დანახარჯები სექტორების მიხედვით, 2018-2022

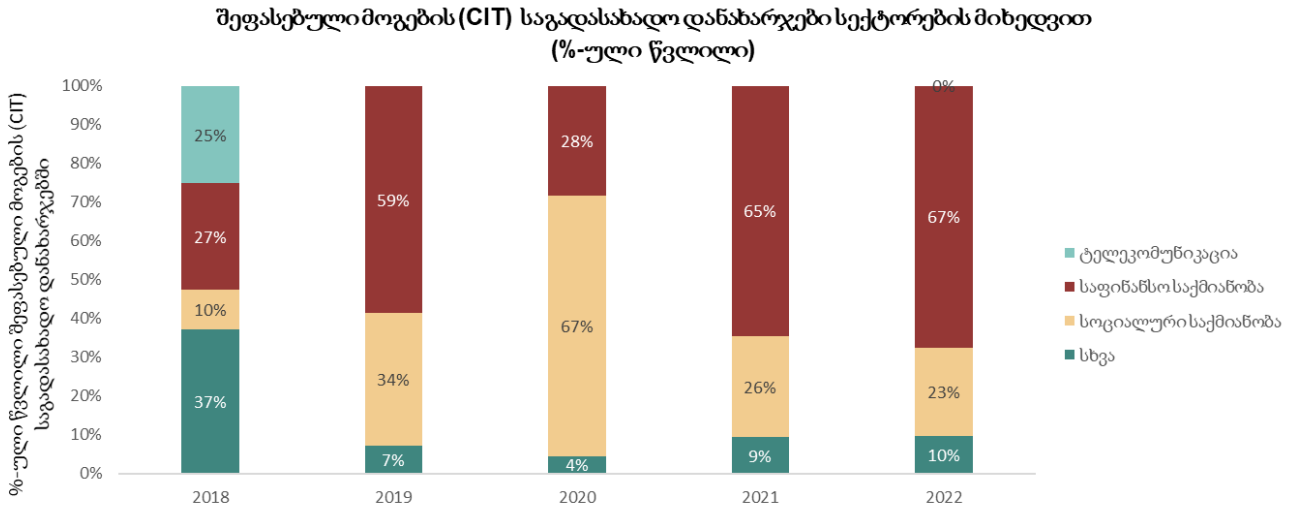

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

გრაფიკი 5. შეფასებული ძველი მოგების გადასახადის (Old CIT) საგადასახადო დანახარჯები სექტორების მიხედვით, 2018-2022

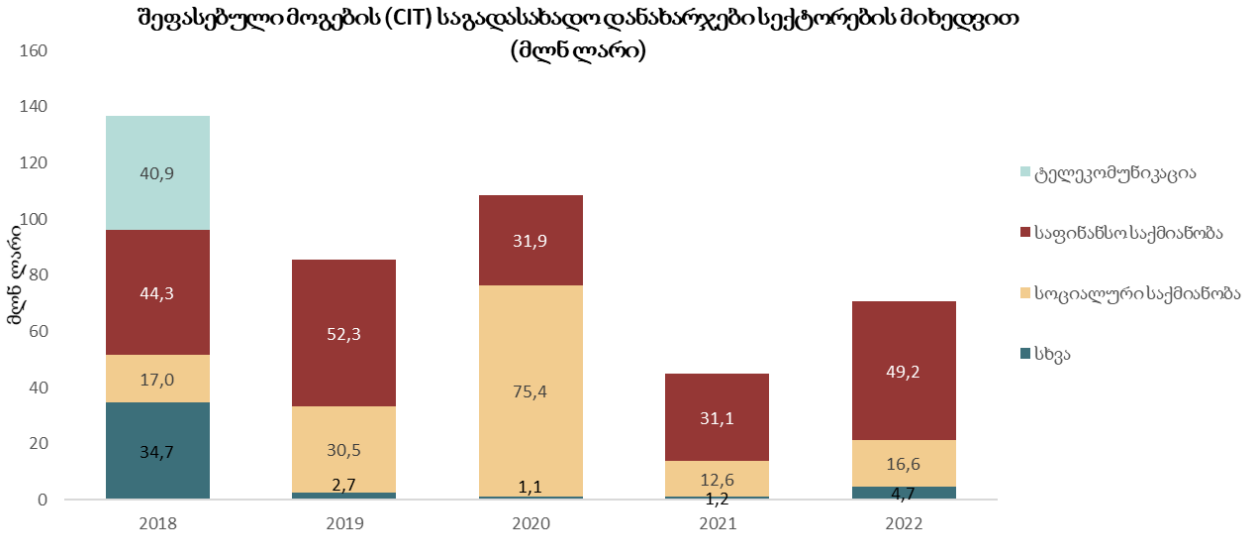

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

ძველი მოგების საგადასახადო დანახარჯების ანალიზი შეღავათიანი დაბეგვრის რეჟიმების მიხედვით გვიჩვენებს, რომ თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონებს, მაღალმთიან დასახლებებს,

საერთაშორისო კომპანიებსა და ვირტუალურ ზონებს არ ჰქონიათ შეფასების პერიოდში მნიშვნელოვანი საგადასახადო დანახარჯები (ჯამში 1 მლნ ლარზე ნაკლები შეადგინა).

III.a.2 განაწილებული მოგების გადასახადი (ესტონური მოდელი) (DPT)

მთლიანი შეფასებული განაწილებული მოგების (DPT) გადასახადის საგადასახადო დანახარჯი 2022 წელს 67.2 მლნ ლარი (მშპ-ს 0.09 პროცენტი) იყო, რაც წინა წლებთან შედარებით მაღალი მაჩვენებელია. 2018 წელს ამ საგადასახადო დანახარჯმა 31.6 მლნ ლარი შეადგინა, რაც 2019 წელს 26.6 მლნ ლარამდე შემცირდა, 2020 წელს 34.8, ხოლო 2021 წელს 45.6 მლნ ლარამდე გაიზარდა.

გრაფიკი 6. შეფასებული განაწილებული მოგების (DPT) საგადასახადო დანახარჯები, სახეებისა და ზომების მიხედვით, 2018-2022

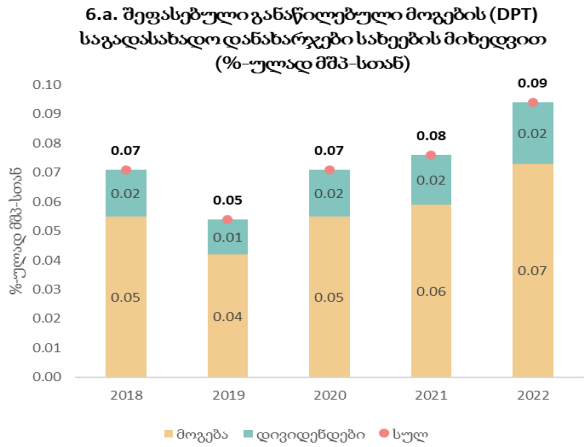

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

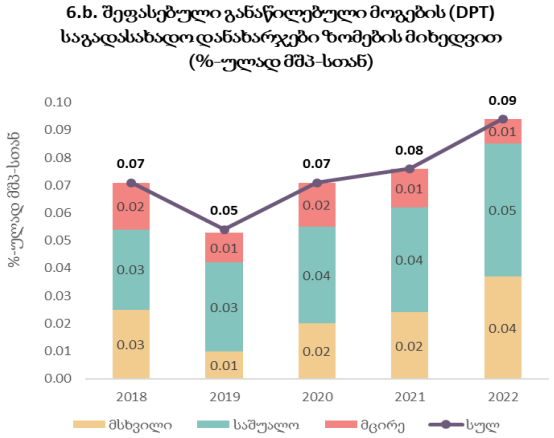

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

მთლიანი შეფასებული განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები წარმოადგენს მოგებისა და დივიდენდების საგადასახადო დანახარჯების ჯამს. 2022 წელს მოგებიდან მიღებულმა საგადასახადო დანახარჯებმა 52.4 მლნ ლარი შეადგინა, მაშინ როდესაც დივიდენდების საგადასახადო დანახარჯები 14.8 მლნ ლარი იყო (მშპ-ს 0.07 და 0.02 პროცენტი, შესაბამისად). მთლიანი შეფასებული განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 2018-2022 წლებში მშპ-ს 0.07 პროცენტიდან 0.09 პროცენტამდე მერყეობდა (გრაფიკი 6). მსხვილი და საშუალო ზომის გადამხდელთა წილი მთლიან საგადასახადო დანახარჯებში თითქმის ტოლია, განსაკუთრებით კი 2018 წელს (მშპ-ს 0.03 პროცენტი). 2019-2021 წლებში საშუალო ზომის გადამხდელთა წილი მშპ-ს 0.04 პროცენტია, ხოლო 2022 წელს 0.05 პროცენტამდე იზრდება. მსხვილი ზომის გადამხდელების წილიც 2019-2020 წლების მშპ-ს 0.01 პროცენტიდან 2021 წელს ჯერ მშპ-ს 0.02 პროცენტამდე, ხოლო 2022 წელს მშპ-ს 0.04 პროცენტამდე გაიზარდა. მცირე გადამხდელების წილი აღნიშნულ 2018-2022 წლებში თითქმის ტოლია და მშპ-ს მხოლოდ 0.01 პროცენტია.

გრაფიკი 7. შეფასებული განაწილებული მოგების (DPT) საგადასახადო დანახარჯები სექტორების მიხედვით, 2018-2022

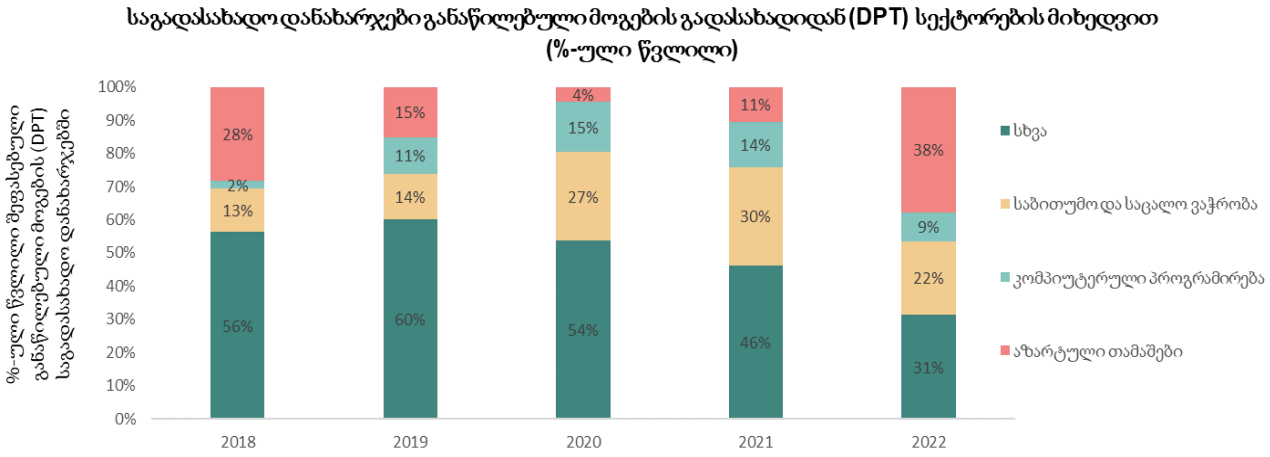

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

სექტორების წვლილი შეფასებული განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში წლების განმავლობაში შეიცვალა. 2022 წელს აღნიშნულ საგადასახადო დანახარჯებში ყველაზე დიდი წვლილი აზარტულმა თამაშებმა შეიტანა (38 პროცენტი), შემდეგ კი მოდის საბითუმო და საცალო ვაჭრობა (22 პროცენტი), კომპიუტერული პროგრამირება (9 პროცენტი), მშენებლობა და სასაწყობო საქმიანობა (თითოეული 3 პროცენტი) (გრაფიკი 7). 2018 წელს შემდეგმა სექტორებმა შეიტანა ყველაზე დიდი წვლილი მთლიან შეფასებულ განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში: აზარტული თამაშები (28 პროცენტი), საბითუმო და საცალო ვაჭრობა (13 პროცენტი), სასაწყობო საქმიანობა (12 პროცენტი), მშენებლობა (11 პროცენტი). შემდგომ წლებში, აზარტული თამაშების წვლილის შემცირების პარალელურად გაიზარდა ვაჭრობისა და კომპიუტერული პროგრამირების წვლილი, თუმცა 2022 წელს ორივე მათგანი შემცირდა და დაფიქსირდა აზარტული თამაშების წვლილის ზრდა (2021 წლის 11 პროცენტიდან 2022 წლის 38 პროცენტამდე).

სხვადასხვა შეღავათიანი დაბეგვრის რეჟიმების განხილვისას (როგორიცაა თავისუფალი ინდუსტრიული ზონები (FIZ), საერთაშორისო კომპანიები, ფარმაცევტული საწარმოები, ვირტუალური ზონები, მაღალმთიანი დასახლება, ტურისტული საწარმო) იკვეთება, რომ 2022 წელს საგადასახადო დანახარჯების უმეტესობა ვირტუალური ზონებიდან მოდის. 2018 წლიდან 2022 წლამდე ვირტუალური ზონების განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 1.1 მლნ ლარიდან 11.8 მლნ ლარამდე გაიზარდა და მშპ-ს 0.02 პროცენტს მიაღწია.

III.a.3 საშემოსავლო გადასახადი (PIT)

მთლიანი შეფასებული საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯი 2022 წელს 225.3 მლნ ლარი (მშპ-ს 0.32 პროცენტი) იყო, რაც 2018-2021 წლის მაჩვენებელზე მაღალია ნომინალურ გამოსახულებაში, თუმცა 2021 წელთან შედარებით შემცირდა მშპ-ს პროცენტულად.

იგივე მაჩვენებელმა 2018 წელს 188.5 მლნ ლარი (მშპ-ს 0.42 პროცენტი) შეადგინა. ამის შემდგომ კი საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯმა შემცირება დაიწყო და 2019 წელს 155.1 მლნ ლარი, 2020 წელს 145.8 მლნ ლარი, ხოლო 2021 წელს 221.2 მლნ ლარი (შესაბამისად მშპ-ს 0.31, 0.3 და 0.37 პროცენტი) დაფიქსირდა.

გრაფიკი 8. შეფასებული საშემოსავლო (PIT) საგადასახადო დანახარჯები დებულებების მიხედვით, 2018-2022

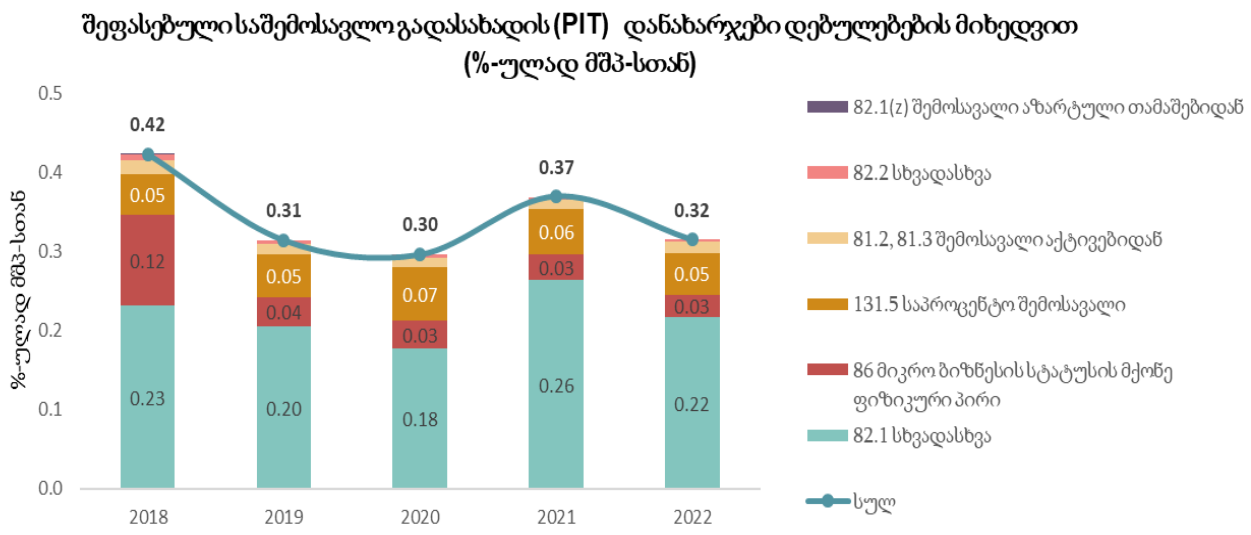

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

შენიშვნა: საპროცენტო შემოსავალი არ ითვალისწინებს საპროცენტო ჰარიტეტს, დათვლილია საშუალო ლარი-დოლარის კურსი თვის ბოლოდან შემდგომი თვის 15 რიცხვამდე, მოდიფიცირებულია ვალუტების დეკომპოზიციით GEL, USD, EUR და სხვა

საგადასახადო კოდექსის შესაბამისი დებულებების მიხედვით შეფასებული საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები იძლევა ინფორმაციას, თუ რომელი შეღავათი რა ოდენობის დანახარჯთან არის დაკავშირებული (მაგალითად: შეღავათები აზარტული თამაშებიდან შემოსავალზე, აქტივებთან და საპროცენტო შემოსავალთან დაკავშირებული შეღავათები, შეღავათები მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირის შემოსავალზე და ა.შ). ამ მუხლების წვლილი წლების განმავლობაში უმნიშვნელოდ შეიცვალა. ყველაზე მნიშვნელოვანი წვლილი 2022 წელს შეიტანა შემდეგმა მუხლებმა: სხვადასხვა (მუხლი 82.1), საპროცენტო შემოსავალი (მუხლი 131.5), მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი (მუხლი 86), შემოსავალი აქტივების გაქირავებიდან (მუხლი 81.2, 81.3) და შემოსავალი აზარტული თამაშებიდან (მუხლი 82.1(z)) (გრაფიკი 8).

გრაფიკი 9. შეფასებული საშემოსავლო (PIT) საგადასახადო დანახარჯები დებულებების მიხედვით, 2018-2021

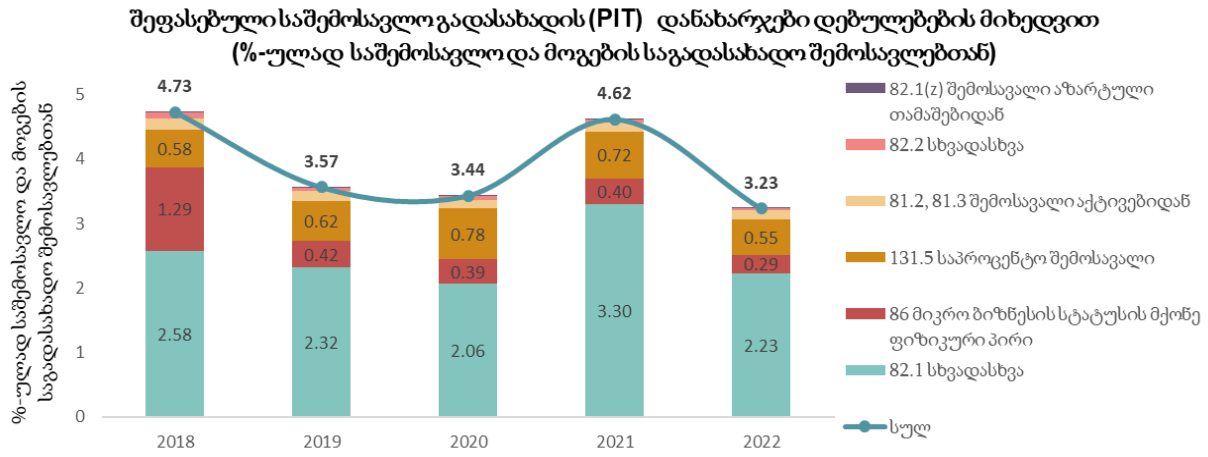

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

შენიშვნა: საპროცენტო შემოსავალი არ ითვალისწინებს საპროცენტო პარიტეტს, დათვლილია საშუალო ლარი-დოლარის კურსი თვის ბოლოდან შემდგომი თვის 15 რიცხვამდე, მოდიფიცირებულია ვალუტების დეკომპოზიციით GEL, USD, EUR და სხვა

2018 წელს საშემოსავლო გადასახადის საგადასახადო დანახარჯებში ყველაზე დიდი წვლილი შეიტანა შემდეგმა მუხლებმა: სხვადასხვა (მუხლი 82.1) - მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო შემოსავლის 2.6 პროცენტი (მშპ-ს 0.23 პროცენტი), მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირი (მუხლი 86) - მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო შემოსავლის 1.3 პროცენტი (მშპ-ს 0.12 პროცენტი) და საპროცენტო შემოსავალი (მუხლი 131.5) - მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო შემოსავლის 0.6 პროცენტი (მშპ-ს 0.05 პროცენტი). 2022 წელს საპროცენტო შემოსავალთან დაკავშირებული საგადასახადო დანახარჯები გაიზარდა ნომინალურ გამოსახულებაში და 38.1 მლნ ლარს მიაღწია, ხოლო შემცირდა მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო შემოსავალთან მიმართებაში მისი წილი და 0.55 პროცენტი შეადგინა, ასევე შემცირდა მშპ-სთან თანაფარდობაში, 0.05 პროცენტამდე. აღნიშნული დანახარჯი მშპ-სთან შეფარდებით 2018-2022 წლებში შედარებით მდგრადია და მშპ-ს 0.05-0.07 პროცენტის ფარგლებში მერყეობს. საპროცენტო შემოსავალთან დაკავშირებული საგადასახადო დანახარჯების შეფასებისთვის ფინანსთა სამინისტროს წინა ანგარიშში გამოყენებულია სხვადასხვა მიდგომა და თითოეული მიდგომისთვის ჩატარებულია სენსიტიურობის ანალიზი. შესაძლო მეთოდებიდან, საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასებისთვის შერჩეული მეთოდი არ ითვალისწინებს საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტს (IRP)[4] და გულისხმობს, რომ ეროვნულ და

[4] საპროცენტო განაკვეთის პარიტეტისას იგულისხმება, რომ ეროვნულ და უცხოურ ვალუტაში არსებული დეპოზიტების რისკიანობა არ განსხვავდება ერთმანეთისგან.

უცხოურ ვალუტაში არსებულ დეპოზიტებს განსხვავებული საპროცენტო განაკვეთები (და შესაბამისად, სხვადასხვა დონის რისკი) გააჩნიათ. ამასთან, დათვლილია თვის ბოლოდან შემდგომი თვის 15 რიცხვამდე საშუალო ლარი/დოლარის გაცვლითი კურსით და მოდიფიცირებულია ვალუტების დეკომპოზიციით (GEL, USD, EUR და სხვა)[5]. მიმდინარე ანგარიშში გამოყენებულია შერჩეული მეთოდი, სადაც არ არის გათვალისწინებული საპროცენტო პარიტეტი, კორექტირებულია გადასახადის გადახდის პერიოდითა და ვალუტების დეკომპოზიციით.

მიკრო ბიზნესის სტატუსის მქონე ფიზიკური პირის (მუხლი 86) საგადასახადო დანახარჯები მნიშვნელოვნად არ შეცვლილა 2022 წელს და 19.9 მლნ ლარი შეადგინა (მშპ-ს 0.03 პროცენტზე შენარჩუნდა), თუმცა 0.29 პროცენტამდე დაეცა მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო შემოსავალთან პროცენტულად. აღსანიშნავია, რომ ეს საგადასახადო დანახარჯი 2018 წლის შემდეგ მნიშვნელოვნად შემცირდა და მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო შემოსავლების 1.3 პროცენტიდან 0.4 პროცენტის ფარგლებში იყო 2019-2021 წლებში (საშუალოდ მშპ-ს 0.03 პროცენტი). 2019 წელს აღნიშნულმა კლებამ გამოიწვია შეფასებული საშემოსავლო გადასახადის დანახარჯების შემცირებაც (გრაფიკი 9).

იურიდიული ფორმის მიხედვით შეფასებისას ჩანს, რომ ფიზიკური პირების წილი მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯებში 2018-2020 წლებში 55 პროცენტიდან 67 პროცენტამდე გაიზარდა და 2022 წელს 63 პროცენტზე დაფიქსირდა (გრაფიკი 10).

გრაფიკი 10. შეფასებული საშემოსავლო (PIT) საგადასახადო დანახარჯები იურიდიული ფორმის მიხედვით, 2018-2022

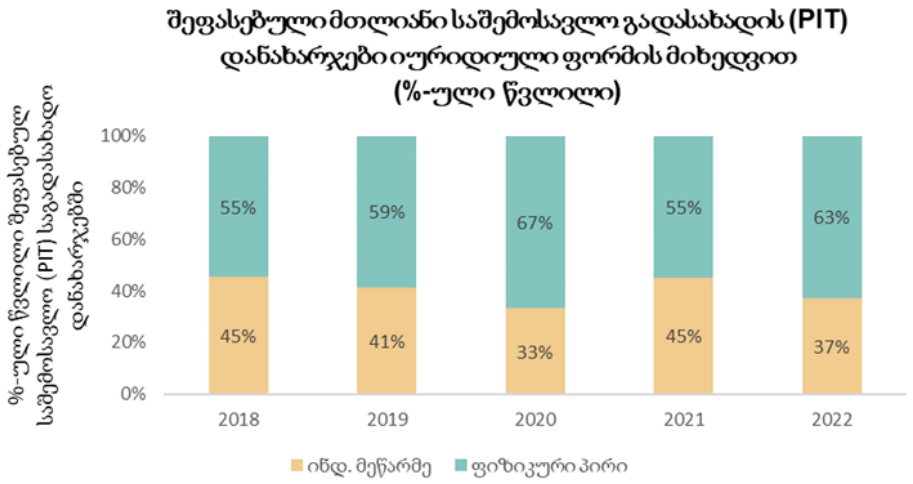

წყარო: შემოსავლების სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

[5] იხილეთ TER, დანართი 5.

III.a.4 სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადები

სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადებიდან მიღებული მთლიანი შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები მოიცავს აქტივების მთლიან ამორტიზაციას [იხ. TER, გვ 69]. აღნიშნული საგადასახადო დანახარჯი 2022 წელს 7.6 მლნ ლარს (მშპ-ს 0.01 პროცენტი) შეადგენს. 2018 წლის შემდეგ, მთლიანი მოცულობა შემცირდა 9.0 მლნ ლარიდან ჯერ 7.3 მლნ-მდე, 2020 წელს 5.7 მლნ ლარამდე, ხოლო 2021 წელს გაიზარდა 6.6 მლნ ლარამდე. აქტივების მთლიანი ამორტიზაციის საგადასახადო დანახარჯები ძირითადად ძველი მოგების გადასახადის რეჟიმიდან მოდიოდა 2018-2022 წლებში. 2022 წელს ძველი მოგების გადასახადს საშემოსავლო გადასახადზე ორჯერ მეტი წვლილი ჰქონდა აქტივების მთლიან ამორტიზაციაში.

გრაფიკი 11. შეფასებული სხვა მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯები - აქტივების ამორტიზაცია, 2018-2022

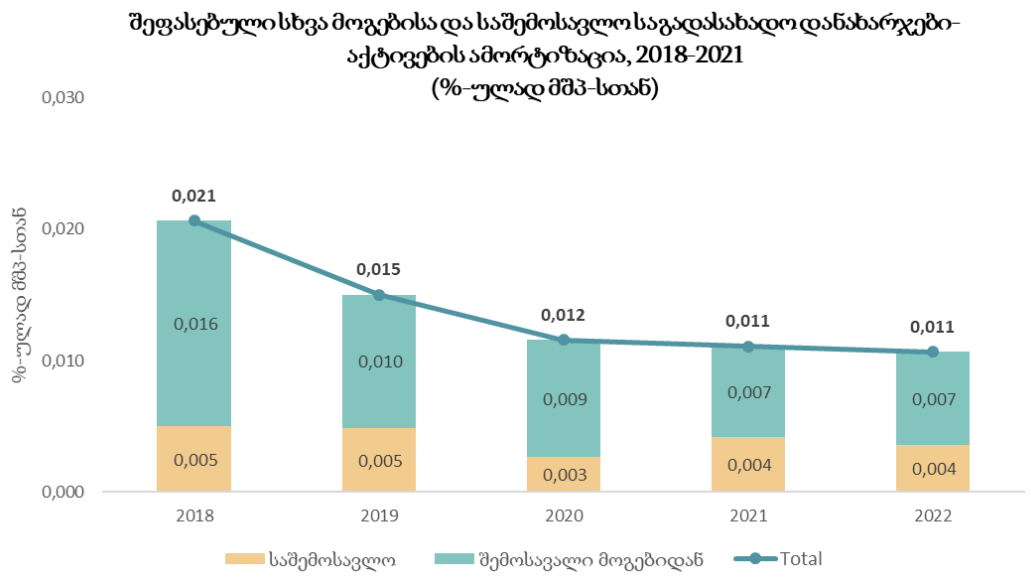

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

III.b დამატებული ღირებულების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები

დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასებისას მნიშვნელოვანია, თუ როგორ მივუდგებით არაფორმალურ სექტორს. აღნიშნულ ანგარიშში არაფორმალური სექტორი არ არის გათვალისწინებული, თუმცა წინა წელს ჩატარებული დღგ-ს სენსიტიურობის ანალიზის დროს განხილული იყო რამდენიმე მიდგომა, სადაც ჩართული იყო არაფორმალური სექტორის შეფასებაც [იხ. TER, გვ 75].

წინამდებარე ანგარიშში დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი ანალიზი აქცენტს აკეთებს რამდენიმე სექტორზე. აღნიშნული მოიცავს დაბეგვრისგან გათავისუფლებულ

5 სექტორს (ბავშვთა დაცვა, განათლება, აზარტული თამაშები, ჯანდაცვა, მსუბუქი ავტომობილები[6]) და ნულოვანი დაბეგვრის 2 სექტორს (სოფლის მეურნეობა, ფარმაცევტული). ამ სექტორების დანახარჯები დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების ანგარიშში მთლიანად შეფასებული დღგ-ს დანახარჯების უმეტესობას მოიცავს (2018-2022 წლებისთვის საშუალოდ 55 პროცენტი) (ცხრილი 4). რაც შეეხება მთლიან შეფასებულ დანახარჯებს, 2022 წლისთვის დღგ-ს შეფასებული დანახარჯები 3,424 მლნ ლარს (მშპ-ს 4.8 პროცენტს) შეადგენს, რაც მეტია 2018-2021 წლების ნომინალურ მაჩვენებლებზე, თუმცა ნაკლებია 2019 წლის მაჩვენებელზე პროცენტულად მშპ-სთან. რაც შეეხება წინა წლებს, დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები 2018 წელს მშპ-ს 4.7 პროცენტიდან 2019 წელს მშპ-ს 5.3 პროცენტამდე გაიზარდა, ხოლო 2020 წლისთვის ისევ შემცირდა ჯერ მშპ-ს 4.7 პროცენტამდე (მშპ-ს შემცირებასთან ერთად), ხოლო შემდგომ 2021 წელს მშპ-ს 4.5 პროცენტამდე (ცხრილი 4).

[6] ამ სექტორში VATE რაოდენობრივი შეფასება არ ითვალისწინებს, რომ დაბეგვრის მიზნებისათვის აღნიშნული დანახარჯის საპირისპიროდ მსუბუქი ავტომობილები იბეგრება აქციზის გადასახადით.

ცხრილი 4. შეფასებული დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები, 2018-2022

ცხრილი 4.a. შეფასებული დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები, მლნ ლარი და %-ულად მშპ-სთან

NACE-2 კოდი	დაკავშირებული ა ცხრილ 2-თან	დებულება	საგადასახადო მიდგომა მიმდინარე კოდექსით | წელი	მლნ ლარი					%-ულად მშპ-სთან				
				2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
			A. გათავისუფლებული:										
88	3, 48	170.1 (ი), (თ)	ბავშვთა მოვლა	28.1	34.2	29.4	32.6	41.1	0.06	0.07	0.06	0.05	0.06
85	2, 5, 41	170.1 (ე) - (ზ), 171.1 (ე)	განათლება	301.0	362.4	306.1	342.1	431.4	0.67	0.74	0.62	0.57	0.60
92	34	171.1 (ბ)	აზარტული თამაშები	33.7	41.0	34.6	37.4	47.2	0.08	0.08	0.07	0.06	0.07
86	19, 20, 27, 37	173 (ა.ა, ა.ბ, ა.გ), 170.1 (ა)-(გ)	ჯანდაცვა	336.1	405.0	342.9	383.2	483.7	0.75	0.82	0.70	0.64	0.67
29	9, 10, 26	173 (ზ), (ნ), (პ)	მსუბუქი ავტომობილები	59.5	71.1	58.9	65.7	84.5	0.13	0.14	0.12	0.11	0.12
			B. ნულოვანი დაბეგვრა:										
01	52, 55	172.4 (ფ), (უ)	სოფლის მეურნეობა	263.6	316.8	266.7	299.8	377.7	0.59	0.64	0.54	0.50	0.53
21	61	172.4(ჯ)	ფარმაცევტული	224.9	270.4	227.8	254.8	321.7	0.50	0.55	0.46	0.42	0.45
			ჯამი (A + B)	1,246.7	1,500.9	1,266.4	1,415.6	1,787.3	2.80	3.05	2.57	2.36	2.49
	სხვა დანარჩენი	სხვა დანარჩენი დებულებები	C. სხვა სექტორები	866.0	1,111.9	1,030.8	1,303.5	1,637.0	1.94	2.26	2.09	2.17	2.28
			D. მთლიანი ჯამი (A + B + C)	**2,112.7**	**2,612.8**	**2,297.2**	**2,719.1**	**3,424.3**	**4.74**	**5.30**	**4.66**	**4.53**	**4.77**

ცხრილი 4.b. შეფასებული დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები, %-ულად საგადასახადო შემოსავლებთან და დღგ-ს შემოსავლებთან

NACE-2 კოდი	დაკავშირებული ა ცხრილ 2-თან	დებულება	საგადასახადო მიდგომა მიმდინარე კოდექსით | წელი	%-ულად საგადასახადო შემოსავლებთან					%-ულად დღგ-ს შემოსავლებთან				
				2018	2019	2020	2021	2022	2018	2019	2020	2021	2022
			A. გათავისუფლებული:										
88	3, 48	170.1 (ი), (თ)	ბავშვთა მოვლა	0,28	0,32	0,30	0,28	0,27	0,72	0,74	0,77	0,80	0,79
85	2, 5, 41	170.1 (ე) - (ზ), 171.1 (ე)	განათლება	3,01	3,35	3,08	2,99	2,85	7,71	7,84	8,06	8,35	8,32
92	34	171.1 (ბ)	აზარტული თამაშები	0,34	0,38	0,35	0,33	0,31	0,86	0,89	0,91	0,91	0,91
86	19, 20, 27, 37	173 (ა.ა, ა.ბ, ა.გ), 170.1 (ა)-(გ)	ჯანდაცვა	3,37	3,75	3,46	3,35	3,20	8,60	8,76	9,03	9,35	9,32
29	9, 10, 26	173 (ზ), (ნ), (პ)	მსუბუქი ავტომობილები	0,60	0,66	0,59	0,57	0,56	1,52	1,54	1,55	1,60	1,63
			B. ნულოვანი დაბეგვრა:										
01	52, 55	172.4 (ფ), (უ)	სოფლის მეურნეობა	2,64	2,93	2,69	2,62	2,50	6,75	6,85	7,02	7,31	7,28
21	61	172.4(ჯ)	ფარმაცევტული	2,25	2,50	2,30	2,23	2,13	5,76	5,85	6,00	6,22	6,20
			ჯამი (A + B)	12,49	13,89	12,76	12,36	11,82	31,92	32,46	33,35	34,53	34,46
	სხვა დანარჩენი	სხვა დანარჩენი დებულებები	C. სხვა სექტორები	8,67	10,29	10,39	11,38	10,83	22,17	24,04	27,15	31,80	31,56
			D. მთლიანი ჯამი (A + B + C)	**21,16**	**24,19**	**23,15**	**23,75**	**22,65**	**54,09**	**56,50**	**60,50**	**66,33**	**66,02**

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

შენიშვნა: დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები (VATE) არ ითვალისწინებს არაფორმალურ სექტორს ბენჩმარკში. სექტორული დღგ-ს დანახარჯები გაანგარიშებულია ინდივიდუალურად (სხვა თანაბარ პირობებში), ამიტომ მათი ჯამი შესაძლოა არ იყოს მთლიანი დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების ტოლი, კონკრეტულ წელს. დღგ-ს შემოსავლები დათვლილია დღგ-ს დაბრუნებების გამორიცხვით

შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები დღგ-სთვის ძირითადად კონცენტრირებულია რამდენიმე სექტორში: ჯანდაცვა, განათლება, სოფლის მეურნეობა და ფარმაცევტული. დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება აჩვენებს, რომ აღნიშნულმა სექტორებმა 2018-2022 წლებში დღგ-ს დანახარჯების დაახლოებით ნახევარი შეადგინა.

ყველაზე დიდი წვლილი ჯანდაცვამ შეიტანა 484 მლნ ლარით (2022 წლის მშპ-ს 0.67 პროცენტი), განათლებასა და სოფლის მეურნეობაში დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები მშპ-ს 0.6 პროცენტი და 0.53 პროცენტი დაფიქსირდა, შესაბამისად, ხოლო ფარმაცევტულ სექტორში აღნიშნულმა მაჩვენებელმა მშპ-ს 0.45 პროცენტი შეადგინა 2022 წელს.

გრაფიკი 12. შეფასებული დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები შერჩეული სექტორებისთვის, 2018-2022

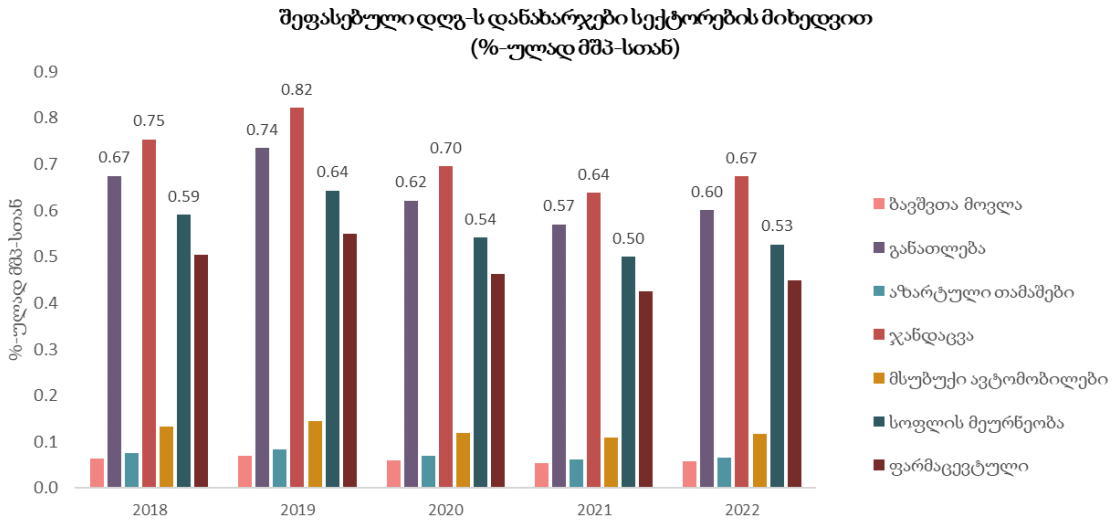

წყარო: შემოსავლების სამსახური და სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, ფინანსთა სამინისტროს გაანგარიშება

შენიშვნა: დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები(VATE) არ ითვალისწინებს არაფორმალურ სექტორს ბენჩმარკში. სექტორული დღგ-ს დანახარჯები გაანგარიშებულია ინდივიდუალურად (სხვა თანაბარ პირობებში), ამიტომ მათი ჯამი შესაძლოა არ იყოს მთლიანი დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების ტოლი, კონკრეტულ წელს

სექტორების მიხედვით შეფასებული დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები 2018-2022 წლისთვის აჩვენებს, რომ ჯანდაცვამ საშუალოდ მშპ-ს 0.72 პროცენტი (390 მლნ ლარი) შეადგინა, ხოლო 2022 წელს ჯანდაცვის სექტორში დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებმა მშპ-ს 0.67 პროცენტი (484 მლნ ლარი) შეადგინა. ეს წინა წლის მაჩვენებელზე (383 მლნ ლარი) მეტია. დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები 2022 წლისთვის თითოეულ სექტორში გაიზარდა როგორც პროცენტულად მშპ-სთან, ასევე გაიზარდა ნომინალურ დონეებში. მნიშვნელოვანი ზრდა დაფიქსირდა განათლების სექტორის დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებში 2018 წლიდან, როდესაც აღნიშნული მაჩვენებელი 2018 წლის 301 მლნ ლარიდან 362 მლნ ლარამდე გაიზარდა 2019 წელს, ხოლო 2020-2021 წლებში შემცირდა, თუმცა 2022 წელს 431 მლნ ლარს მიაღწია (მშპ-ს 0.6 პროცენტი). 2018 წლიდან დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები გაზრდილია მსუბუქი ავტომობილების დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები, რომელიც 2018 წელს 59.5 მლნ ლარს უტოლდებოდა, ხოლო 2022 წელს 84.5 მლნ ლარი შეადგინა (გრაფიკი 12).

თავი IV. დასკვნა

საგადასახადო დანახარჯები განსაზღვრულია, როგორც გადახრა საბაზისო საგადასახადო სისტემიდან და ხშირ შემთხვევაში, მათ შედეგად სახელმწიფო კარგავს შემოსავლებს. ბენჩმარკული საგადასახადო სისტემა გამომდინარეობს საბაზისო (საორიენტაციო) საგადასახადო სისტემის იდეიდან, რომლის მიმართაც დგინდება საგადასახადო დანახარჯების (TE) არსებობა. ბენჩმარკის საგადასახადო სისტემის განსაზღვრისთვის საქართველოში გამოიყენება „ლეგალური“ მიდგომა, რაც საქართველოს საგადასახადო კოდექსის მიერ აღიარებულ მოდელებსა და პრინციპებს ეფუძნება.

საგადასახადო კოდექსზე დაყრდნობით იდენტიფიცირებული და შეფასებულია მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების 52 და დღგ-ს 66 საგადასახადო დანახარჯი.

ვინაიდან გადასახადებისგან გათავისუფლებისა და შეღავათების მიზანი არის სოციალური მიზნის მიღწევა და ბიზნესის მხარდაჭერა, ძალიან მნიშვნელოვანია ამ შეღავათებიდან გამომდინარე საგადასახადო დანახარჯების ანალიზი. სწორედ ამიტომ, ამ ანალიზის პირველი ნაბიჯია საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება. მისი მიზანია საგადასახადო დანახარჯების შეფასება დამატებული ღირებულების გადასახადის, საშემოსავლო გადასახადისა და მოგების გადასახადისთვის, 2018 წლიდან დღემდე, მისი ტენდენციებისა და კონტრიბუტორების ანალიზის ჩათვლით. მიუხედავად იმისა, რომ დღგ-ს, საშემოსავლო და მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება განხორციელდა 2018-2020 წლებისთვის საერთაშორისო სავალუტო ფონდისა და USAID-ის მიერ, ამ ანგარიშში წარმოდგენილი ზოგიერთი შედეგი მათი წინა შეფასებებისგან განსხვავებულია, საგადასახადო დანახარჯების შეფასების 2022 წლის დოკუმენტში (იხ. TER) გამოყენებული გარკვეული სახის მეთოდოლოგიური ცვლილებისა და განახლებული და დაზუსტებული მონაცემების გამო. განახლებული მონაცემების გამო შესაძლოა მიმდინარე ანგარიშის შედეგები განსხვავდებოდეს გასული წლის ანგარიშში არსებული შედეგებისგან. დოკუმენტი მოიცავს 2018-2022 წლების მონაცემების რაოდენობრივ შეფასებას. მონაცემების სიმცირის გამო (მაგ: დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები 2022 წლისთვის) ანგარიშს გააჩნია გარკვეული შეზღუდვები, რამაც შესაძლოა ხელი შეუშალოს რაოდენობრივი შეფასების სიზუსტეს.

საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი ანალიზისას შეფასებულია დღგ-ს, მოგებისა და საშემოსავლო დანახარჯები. მოგების დანახარჯები თავის მხრივ იყოფა: ძველი მოგების გადასახადი (Old CIT) და განაწილებული მოგების გადასახადი (ესტონური მოდელი) (DPT), ასევე შეფასებულია სხვა მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადები (მაგ: აქტივების ამორტიზაცია, მცირე ბიზნესის სტატუსის მქონე საწარმოები). ანგარიშში გამოყენებულია „შემოსავლების დანაკარგის“ (“revenue forgone”) მეთოდი იმ დაშვებით, რომ გადასახადის გადამხდელების ქცევასა და საგადასახადო ადმინისტრირებაში არ არის მოსალოდნელი ცვლილებები საგადასახადო დანახარჯების გაუქმების შემთხვევაში.

წინამდებარე ანგარიში მოიცავს წინა წლის ანგარიშში (TER) ჩატარებული სენსიტიურობის ანალიზიდან შერჩეულ შეფასებებს მოგების, საშემოსავლო და დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებისთვის. შერჩეული შეფასებები, რაც ანგარიშშია გამოყენებული, მოიცავს შემდეგს:

- საპროცენტო შემოსავლის საგადასახადო დანახარჯის შეფასებისას არ არის გათვალისწინებული საპროცენტო პარიტეტი, კორექტირებულია გადასახადის გადახდის პერიოდითა და ვალუტების დეკომპოზიციით.
- მცირე ბიზნესის საგადასახადო დანახარჯის შეფასებისას გამოყენებულია დაშვება 6.67 პროცენტიანი მოგების მარჟის შესახებ.
- დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯების შეფასებისას არ არის გათვალისწინებული არაფორმალური სექტორი.

სულ შეფასებული საგადასახადო დანახარჯები 2022 წელს 3,810 მლნ ლარი (მშპ-ს 5.3 პროცენტი) იყო, რაც 2020-2021 წლების მაჩვენებლებზე მეტია როგორც ნომინალურ, ისე - მშპ-ს პროცენტულ გამოსახულებაში, თუმცა 2018-2019 წლების მაჩვენებელზე ნაკლებია პროცენტულ გამოსახულებაში (მშპ-ს 5.6 და მშპ-ს 5.9 პროცენტი). 2022 წლის მთლიანი საგადასახადო დანახარჯებიდან დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯებზე მოდის მშპ-ს 4.8 პროცენტი (დაახლოებით 90 პროცენტი), ხოლო მოგებისა და საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯებზე - მშპ-ს 0.5 პროცენტი (დარჩენილი 10 პროცენტი). შეფასებული ძველი მოგების გადასახადისა და განაწილებული მოგების გადასახადის საგადასახადო დანახარჯები 2018 წლიდან მშპ-სთან მიმართებით დაახლოებით ორჯერ შემცირდა, რაც ძველი მოგების გადასახადის ოთხჯერ შემცირებითაა გამოწვეული (2022 წლისთვის მშპ-ს 0.08 პროცენტი), ხოლო სულ შეფასებული საშემოსავლო საგადასახადო დანახარჯები მცირედით შემცირდა მშპ-ს 0.42 პროცენტიდან (2018 წელს) 0.32 პროცენტამდე (2022 წელს).

როგორც ზემოთ აღინიშნა, ფინანსთა სამინისტროს მიერ საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასება პირველად განხორციელდა 2020 წელს და თან დაერთო 2021 წლის ბიუჯეტის კანონს. თუმცა, დოკუმენტში გაანალიზებული იყო მხოლოდ დღგ-ს საგადასახადო დანახარჯები. ამის შემდგომ წელს სგადასახადო დანახარჯების შეფასების ანგარიშის გამოქვეყნება მოხდა 2022 წელს, რომელიც მოიცავდა 2018-2021 წლებს და შესაბამისად, წარმოადგენდა საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასების გაუმჯობესებას და მოიცავდა არა მხოლოდ დღგ-ს, არამედ - მოგებისა და საშემოსავლო გადასახადების საგადასახადო დანახარჯებსაც. ანგარიში განახლდება ყოველწლიურად, დაზუსტებული მონაცემებით. საგადასახადო დანახარჯების დეტალური ნუსხა და მეთოდოლოგია იგივეა, რაც 2022 წლის ანგარიშში არის წარმოდგენილი (TER). ფინანსთა სამინისტროს შემდგომი სამუშაოები ორიენტირებული იქნება შემდგომი წლებისთვის საგადასახადო დანახარჯების რაოდენობრივი შეფასების განახლებაზე, სხვა საგადასახადო დანახარჯების ანალიზის დამატებასა და საგადასახადო დანახარჯების დისტრიბუციული და სოციალურ-ეკონომიკური გავლენების ანალიზზე.

გამოყენებული ლიტერატურა

საგადასახადო დანახარჯების შეფასების ანგარიში (2022). საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო, https://shorturl.at/hzB57

საქართველოს საგადასახადო კოდექსი, https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1043717?publication=186

Australian Government. (2007). Department of Treasury. Tax Expenditures Statement 2007. Canberra, Commonwealth of Australia. Available at: https://treasury.gov.au/publication/tax-expenditures-statement-2007

Gendron, P.-P., & Mylonas, V. (2022). Georgia: Capacity Development in Tax Expenditure Assessment. Technical Report | April 2022. Fiscal Affairs Department, International Monetary Fund.

Heady, C. & Mansour, M. (2019). Tax Expenditure Reporting and its Use in Fiscal Management: A Guide for Developing Economies. How-to-Note No. 19/2. Fiscal Affairs Department, International Monetary Fund, Washington, DC. https://www.imf.org/~/media/Files/Publications/HowToNotes/HTNEA2019002.ashx

IMF (2018). *Fiscal Transparency Handbook*. International Monetary Fund, Washington, DC. https://doi.org/10.5089/9781484331859.069

OECD (2010). Tax Expenditures in OECD Countries. OECD Publishing, Paris, https://doi.org/10.1787/9789264076907-en

Swistak, A., de la Feria, R., Gendron, P.-P., & Mylonas, V. (2020). *Georgia: VAT Expenditure Policy*. Technical Report, November 2020. Fiscal Affairs Department, International Monetary Fund, Washington, DC.

Swistak, A., Vellutini, C., Gendron, P.-P., & Mylonas, V. (2022). *Georgia: Follow-Up on Tax Expenditure Assessment*. Technical Report, February 2022. Fiscal Affairs Department, International Monetary Fund, Washington, DC.

United States Agency for International Development (USAID). 2021. *Analysis of Tax Expenditures. Technical Report*. USAID, Washington, DC.